

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Posouzení opravných položek z účetního a daňového hlediska
Assessment of Adjustements from Accounting and Tax Point of View

Student: Marie Uhlíková
Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.
Ostrava 2018

Zadání bakalářské práce

Student: **Marie Uhlíková**

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně

Téma: **Posouzení opravných položek z účetního a daňového hlediska**
Assessment of Adjustments from Accounting and Tax Point of View

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika a význam opravných položek a pohledávek
 3. Postup tvorby a použití opravných položek z účetního a daňového hlediska
 4. Příklady účtování opravných položek z účetního a daňového hlediska a jejich vyhodnocení
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BĚHOUNEK, Pavel. *Společnost s ručením omezeným 2016 – prakticky včetně účetnictví a daní*. 12. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 368 s. ISBN 978-80-7554-037-9.

DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.

HNÁTEK, Miloslav a David ZÁMEK. *Daňové a nedaňové náklady*. Praha: ESAP, 2016. 230 s. ISBN 978-80-905899-2-6.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 11.05.2018

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 11. 5. 2018

Uhlíková

.....
Marie Uhlíková

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Charakteristika a význam opravných položek a pohledávek.....	6
2.1	Obecný legislativní rámec – opravné položky a pohledávky.....	6
2.2	Opravné položky – základní charakteristika	7
2.2.1	Opravné položky dle jednotlivých druhů majetku.....	8
2.3	Pohledávky	12
2.3.1	Ocenění pohledávek.....	16
2.3.2	Daň z příjmů a pohledávky.....	16
2.3.3	Rozdělení pohledávek.....	17
2.3.4	Odpis pohledávek	18
2.4	Opravné položky k pohledávkám	20
3	Postup tvorby a použití opravných položek z účetního a daňového hlediska.....	23
3.1	Účetní hledisko při tvorbě opravných položek.....	23
3.2	Daňové hledisko při tvorbě opravných položek.....	26
3.2.1	Opravné položky k pohledávkám v insolvenčním řízení (§ 8 ZOR).....	32
3.2.2	Zákonné opravné položky k pohledávkám (§ 8a ZOR).....	34
3.2.3	Opravné položky k pohledávkám nepatrné hodnoty (§ 8c ZOR).....	39
4	Příklady účtování opravných položek z účetního a daňového hlediska a jejich vyhodnocení	40
4.1	Oblast pohledávek a zásob	40

5	Závěr	55
	Seznam použité literatury	56
	Seznam zkratek.....	58
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Účetní jednotky musí při vedení účetnictví dodržovat zásady pro vedení účetnictví stanovené platnou legislativou, která vychází ze zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZÚ“).

Jednou z hlavních zásad pro vedení účetnictví je zásada poctivého a věrného zobrazení předmětu účetnictví, kdy v § 7 ZÚ je účetním jednotkám stanovena povinnost vést účetnictví tak, aby účetní závěrka byla sestavena na jeho základě srozumitelně a podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky takovým způsobem, aby na jejím základě mohla osoba, která tyto informace využívá (dále jen „uživatel“), činit ekonomická rozhodnutí. Jedním z nástrojů k zajištění dodržení uvedené zásady je využití opravných položek ve vztahu k účetnímu vyjádření hodnoty majetku účetní jednotky.

Z daňového hlediska upravuje oblast opravných položek (k pohledávkám) - zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOR“) v návaznosti na zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“).

Práce je prioritně zaměřena na opravné položky a pohledávky v oblasti účetních jednotek, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.

Cílem práce je analýza tvorby opravných položek z účetního a daňového hlediska a vyhodnocení dopadu jejich použití do výsledku hospodaření a do daňových povinností účetní jednotky. Práce by měla definovat optimalizaci postupu k tvorbě a využití opravných položek v podmínkách účetní jednotky z účetního i daňového hlediska. Je strukturována do několika kapitol vycházejících z teoretické roviny od obecného vymezení a charakteristiky opravných položek, vzniku a sledování pohledávek a následně přechází k postupu při tvorbě opravných položek z účetního a daňového hlediska. Následuje rozbor příkladů z odborné praxe v účetních a daňových souvislostech a závěrečné zhodnocení včetně metodického doporučení. Při zpracování bakalářské práce budou využity metody analýzy, deskripce a komparace.

2 Charakteristika a význam opravných položek a pohledávek

Pro analýzu úlohy a významu opravných položek a pohledávek v účetnictví je nutné tuto oblast definovat a popsat dle platného legislativního rámce ve vztahu k účetním jednotkám.

2.1 Obecný legislativní rámec – opravné položky a pohledávky

Dle ZÚ, § 26, odst. 3 se opravnými položkami vyjadřuje přechodné snížení hodnoty majetku (aplikace zásady opatrnosti v účetnictví) v návaznosti na ustanovení § 25 odst. 3, dle kterého účetní jednotky při oceňování ke konci rozvahového dne zahrnují jen zisky, které byly k rozvahovému dni dosaženy, a berou v úvahu všechna předvídatelná rizika a možné ztráty, které se týkají majetku a závazků a jsou jim známy do okamžiku sestavní účetní závěrky, jakož i všechna snížení hodnoty majetku bez ohledu na to, zda je výsledkem hospodaření účetního období zisk nebo ztráta.

Zvláštní kategorii opravných položek tvoří opravné položky s daňovou účinností dle § 24 ZDP (dále jen „daňově účinné opravné položky“), které snižují daňový základ pro výpočet daně z příjmů. Daňově účinné opravné položky lze tvořit pouze k pohledávkám a to v souladu se ZOR (blíže viz kapitola 3.2).

Pohledávky účetní jednotky, jako součást obchodního majetku, jsou vykazovány na straně aktiv s tím, že některé z pohledávek při svém vzniku ovlivňují výnosy účetní jednotky a tím výsledek hospodaření účetní jednotky.

Z hlediska účetnictví je oblast opravných položek a pohledávek blíže rozvedena ve vyhláškách, kterými se provádějí ustanovení ZÚ:

- vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví (dále jen „VPOD“),
- vyhláška č. 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi,

- vyhláška č. 502/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou pojišťovnami,
- vyhláška č. 503/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro zdravotní pojišťovny,
- vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví,
- vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky.

Pro dosažení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami a pro zajištění vyšší srovnatelnosti účetních závěrek byly vydány České účetní standardy (dále jen „ČÚS“). Standardy stanoví zejména bližší popis účetních metod a postupů účtování v oblasti opravných položek a pohledávek. Vybrané účetní jednotky (organizační složky státu, územní samosprávné celky, dobrovolné svazky obcí, Regionální rady regionů soudržnosti, příspěvkové organizace a zdravotní pojišťovny) postupují podle standardů vždy.

Ostatní účetní jednotky se mohou od standardů odchýlit, pokud tím zajistí věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví. Odchylku od standardů a její důvody jsou povinny uvést v příloze účetní závěrky. Použití standardů se považuje za naplnění účetních metod podle zákona o účetnictví a věrného a poctivého obrazu předmětu účetnictví.

2.2 Opravné položky – základní charakteristika

Opravné položky se využívají ve vztahu k účetnímu vyjádření změny hodnoty majetku účetní jednotky. V rámci inventarizace se posuzuje, zda hodnota majetku není k datu účetní závěrky nadhodnocena, kdy v případě nadhodnocení se upravuje hodnota majetku prostřednictvím opravných položek směrem dolů – korekce hodnoty majetku. Opravné položky nemají aktivní zůstatek, účtují se na vrub nákladů a tvoří se pouze na snížení hodnoty majetku. Jsou dočasného (přechodného) charakteru a jsou vykazovány pouze po dobu, kdy přetrvávají důvody pro snížení hodnoty majetku. Dočasnost snížení hodnoty majetku je současně specifická vlastnost opravných položek, která je odlišuje od účetních odpisů

dlouhodobého majetku podle odpisového plánu, kdy se jedná z časového hlediska o trvalé snížení hodnoty majetku.

Pokud účetní jednotka při inventarizaci zjistí, že se hodnota majetku dočasně snížila významným způsobem, je nutné tento stav řešit prostřednictvím opravných položek. Míru významnosti pro situaci, kdy bude nutné využít opravné položky, je v jednotlivých případech posuzována účetní jednotkou individuálně resp. může být definována vnitropodnikovou směrnicí. Pouze u účetních jednotek účtujících dle vyhlášky č. 410/2009 Sb. (vybrané účetní jednotky) se při účtování o opravných položkách za významné považuje více než 20 % snížení hodnoty majetku (hodnota určena přímo vyhláškou). V okamžiku, kdy pominou dočasné důvody pro existenci opravných položek, opravné položky se zruší (proučtují se ve prospěch nákladů).

Majetek účetní jednotky, u kterého lze účtovat opravné položky, je tvořen vybranými aktivy účetní jednotky, zejména dlouhodobým hmotným a nehmotným majetkem, zásobami, pohledávkami, finančním majetkem. Netvoří se k peněžním prostředkům, ceninám (jsou sledovány v historických cenách) a dále k majetku oceněnému reálnou hodnotou. Účetní hodnota majetku s korekcí prostřednictvím opravných položek se následně vykazuje v rozvaze účetní jednotky v rámci účetní závěrky.

2.2.1 Opravné položky dle jednotlivých druhů majetku

Opravné lze rozdělit do několika skupin podle druhu majetku.

a) Opravné položky k dlouhodobému hmotnému a nehmotnému majetku

V podnikatelské praxi není možnost tvorby účetních opravných položek dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku (dále jen „DHNM“) často využívána. Postupné (trvalé) opotřebení DHNM (změna účetní hodnoty) je v účetnictví sledováno prostřednictvím účetních odpisů na základě odpisového plánu. Změnu míry opotřebení DHNM lze zohlednit úpravou výše odpisů na základě změny odpisového plánu a to prostřednictvím jejich zvýšení nebo snížení (např. výrobní linka přechází z využívání z jednosměnného provozu do dvousměnného a naopak). V případě trvalého snížení ocenění DHNM se dle ČÚS pro podnikatele uplatní jednorázový odpis a upraví odpisový plán, trvalé snížení ocenění nelze zrušit. Může se jednat například o manka a škody na dlouhodobém majetku, která

se účtují ve výši zůstatkové ceny, na straně Má dáti pomoci účtu 549 a na straně Dal pomoci příslušného účtu účtové skupiny 07 a 08. Majetek se následně vyřadí. Podobně se postupuje, jestliže by významné snížení hodnoty dlouhodobého majetku prokázala inventarizace, místo opravné položky by se použily mimořádné odpisy. Odpisový plán se neupravuje, jestliže snížení ocenění majetku je pouze dočasného charakteru (Koch, 2017).

Pokud se na základě inventarizace zjistí, že užitná hodnota majetku je dočasně významně nižší než zůstatková cena DHNM, vytváří se opravné položky.

Nejčastější případy účtování opravných položek mohou být:

- u havárií poškozeného automobilu, kdy oprava proběhne až v následujícím účetním období (k rozvahovému dni má tento automobil nižší skutečnou hodnotu než je jeho hodnota vykázána v účetnictví a jelikož automobil bude v dalším účetním období opraven, je snížení jeho hodnoty pouze dočasné a pro tento pokles nelze využít mimořádné odpisy),
- při poškození provozní budovy v důsledku živelné pohromy, u které nebude provedena demolice, ale bude opravena v dalších účetních obdobích,
- při snížení hodnoty pozemku vůči jeho pořizovací ceně v případě lesa nebo těžby nerostných surovin za předpokladu, že po vytěžení je nutné provést rekultivaci pozemku či výsadbu lesa, a kdy snížená hodnota pozemku v důsledku těžby se zvýší po jeho rekultivaci, dále také například když se zjistí, že na pozemku vážnou věcná břemena třetích osob,
- pokud bylo inventarizací zjištěno, že majetek, u kterého se v budoucnu předpokládá prodej, má k rozvahovému dni užitnou hodnotu výrazně nižší, než je cena zůstatková (užitná hodnota je vyjádřena odhadovanou prodejní cenou),
- u majetku, který nelze dočasně užívat, protože nejsou splněny požadavky dané zákonem (ekologické, hygienické, požární, bezpečnostní a stavební předpisy, apod.),
- při zcizení majetku, kdy k rozvahovému dni nejsou k dispozici vyjádření orgánů činných v trestním řízení, není možné účtovat o vzniklé škodě, protože se předpokládá, že zcizený majetek bude nalezen a vrácen majiteli,
- při zatížení majetku věcným břemenem, které snižuje jeho využitelnost (Koch, 2017).

Ve všech výše uvedených případech by měla účetní jednotka přistoupit k tvorbě účetních opravných položek. V rámci účetní závěrky budou opravné položky vykázány

rozvahově ve sloupci korekce jako přechodné snížení hodnoty majetku. Při tom je nutné dbát na to, aby u odpisovaného majetku jeho netto ocenění při zohlednění součtu hodnoty oprávek a opravných položek nevykazovalo zápornou hodnotu.

Opravné položky se tvoří i k nedokončenému DHNM příp. k zálohám na jeho pořízení a to v případě, že došlo k přerušení investiční činnosti (pořízení DHNM) a k datu účetní závěrky nebylo rozhodnuto, zda se bude pokračovat v pořizování majetku, ale současně se jednoznačně nerozhodlo o úplném definitivním ukončení investiční činnosti (pořízení DHNM).

b) Opravné položky k zásobám

U účetních jednotek s významným podílem zásob zboží a zásob materiálu na celkových aktivech účetní jednotky často dochází k tomu, že zásoby jsou neprodejné, zastaralé (morálně opotřeбенé) nebo poškozené (nejedná se o trvalé poškození) - snižuje se hodnota zásob. Jestliže účetní jednotka zjistí, že vzhledem k uvedeným okolnostem došlo k významnému snížení hodnoty zásob a současně lze poškozené zásoby opravit nebo na základě průzkumu trhu lze v blízké budoucnosti očekávat růst poptávky po nyní neprodejném zboží, tzn. snížení hodnoty je dočasného charakteru, měla by přistoupit k tvorbě opravných položek. Pokud se následně zásoby opraví nebo se skutečně zvýší poptávka, hodnota zásob se vrátí na svou původní výši. V tom případě se opravná položka zruší, rovněž to platí ale i v situaci, kdy se zásoby neprodají a musí se zlikvidovat (Koch, 2017).

Podle § 26 odst. 1 ZÚ je tvorba opravných položek povinná v případě, že se při inventarizaci zásob zjistí, že jejich prodejní cena snížená o náklady spojené s prodejem je nižší, než cena použitá pro jejich ocenění v účetnictví.

Pokud by opravné položky nebyly vytvořeny, v rozvaze účetní jednotky by byla aktiva nadhodnocena a nebyla by dodržena účetní zásada věrného zobrazení hodnoty majetku účetní jednotky. Opravné položky se využívají pouze na snížení ceny konkrétní položky zásob a opravná položka k externě pořízeným zásobám se stanoví ve vztahu k pořizovací ceně. Opravné položky se nesmí vytvářet na zvýšení ocenění zásob. V rámci § 25 odst. 4 ZÚ je u stejného druhu zásob pořizovací cenou i cena, která se vztahuje k ocenění jejich úbytků cenou zjištěnou pomocí metody FIFO nebo váženým aritmetickým průměrem. Metoda FIFO

je založena na principu, že zásoby, které byly první nakoupeny, jsou jako první prodány nebo spotřebovány (Koch, 2017).

Trvalé snížení hodnoty nastává u zboží, u kterého není reálné, že se jeho hodnota znovu zvýší (např. potraviny). Trvalé snížení hodnoty se potom účtuje na vrub nákladů.

c) Opravné položky k dlouhodobému finančnímu majetku

I u finančního majetku může dojít k dočasnému snížení hodnoty např. v případě, kdy účetní jednotka vlastní podíl v obchodní společnosti (korporaci). Účetní hodnota podílu může být dočasně vyšší než skutečná hodnota podílu vlastněné obchodní společnosti (korporace).

Tuto situaci lze řešit jedním ze dvou způsobů:

- použitím opravné položky k účetní hodnotě podílu – jestliže je použita metoda ekvivalence, nelze zároveň použít opravnou položku,
- použitím metody ekvivalence – pouze pro podíly s podstatným a rozhodujícím vlivem, tuto metodu je možné také použít v případě zvýšení hodnoty aktiv, jestli se v následujícím účetním období situace zlepší a hodnota podílu případně i překročí částku původní hodnoty vkladu, je nutné zrušit opravnou položku (Koch, 2017).

Opravné položky na přechodné snížení hodnoty cenných papírů a podílů se využívají pouze v případech, kdy nevzniká zákonná povinnost jejich ocenění reálnou hodnotou (např. u cenných papírů určených k obchodování).

d) Opravné položky k pohledávkám

Obecně platí, že v podnikatelské praxi jsou opravné položky k pohledávkám nejčastěji uplatňovány a to nejen z důvodu dodržení zákonných zásad pro vedení účetnictví, ale zejména z důvodu možnosti optimalizace daňových povinností účetní jednotky při aplikaci opravných položek dle ZOR (dále jen „daňově účinné opravné položky“).

Pro bližší analýzu tvorby opravných položek k pohledávkám a tvorby a uplatnění daňově účinných opravných položek v souladu s ZDP (viz kap. 2.4) je nutné si blíže popsat oblast pohledávek.

2.3 Pohledávky

Samotný pojem pohledávka je v oblasti práva vyjadřován jako právo, které vzniká jednomu účastníku vůči druhému účastníku a obsahem práva je vyžadovat přesné plnění z určitého právního úkonu. Strany daného právního vztahu právo nazývá věřitel a dlužník. Důvodů vzniku pohledávek je nespočet, avšak mezi nejčastější důvod patří vznik právního vztahu na základě smluv. Smlouvou se rozumí dvoustranný ale i vícestranný právní úkon. Plnění může mít jak peněžitou, tak i nepeněžitou formu. Většina smluv obsahuje více závazků a to na obou stranách – tedy na straně dlužníka i věřitele. Každá smluvní strana je tak zároveň dlužníkem a věřitelem. Opakem pohledávky je závazek dlužníka, pohledávka je splatná a vzniká tak povinnost dlužníka tuto pohledávku uspokojit. Splatnost jako pojem se používá pro pohledávky peněžité i nepeněžité. Jestliže splatná pohledávka není uspokojena dlužníkem vůči věřiteli, vzniká na straně věřitele právo tuto pohledávku vymáhat např. soudní cestou (Drbohlav, Pohl, 2011).

Oblast smluvních vztahů je legislativně upravena zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“).

Z § 1721-1723 OZ je zřejmé, že z jedné smlouvy vyplývá celá řada vzájemných závazků. Závazek vzniká zejména uzavřením smlouvy a tato smlouva je uzavřena na základě projevu svobodné vůle obou zúčastněných stran. Jestli dojde k uzavření smlouvy či nikoliv, je na svobodné vůli obou stran. Strany projevují svobodnou vůli svým právním jednáním, tzn. strany se setkají a sjednávají (činí právní jednání). Když tato jednání ukončí, znamená to, že svým právním jednáním ujednaly strany své závazky. Podle § 1725 OZ je smlouva uzavřena, jakmile strany ujednaly její obsah. Co bude smlouvou ujednáno, je záležitostí jejich stran. Obsah smlouvy ale nesmí odporovat zavazujícím ustanovením zákona.

Dle § 1724-1725 OZ je smlouva souhrn vzájemně dohodnutých pravidel, kterými by se měly strany řídit. Smlouvy strany uzavírají proto, aby se v budoucnu plnily. Je to jedna ze základních zásad soukromého práva – slib zavazuje a smlouvy mají být splněny. OZ strany nijak výrazně neomezuje v tom, co všechno bude ve smlouvě dohodnuto. Smluvní strany ale musí v souvislosti se svým jednáním respektovat dobré mravy, veřejný pořádek i ochranu osobnosti, důstojnost a svobodu člověka. Taky musí respektovat i ustanovení zákonů, které mají donucující povahu a od nichž se nelze odchýlit (daňové předpisy apod.).

Položkou na straně aktiv, u které se nejčastěji používají opravné položky, jsou pohledávky účetních jednotek z obchodních (dodavatelsko-odběratelských) vztahů mezi subjekty.

Z hlediska účetního jsou nejběžnějším typem pohledávky, které vznikají ze vztahu mezi dvěma podnikatelskými subjekty v rámci obchodního plnění, kdy první subjekt v pozici dodavatele poskytne druhému subjektu v pozici odběratele ocenitelné plnění, např. dodání zboží nebo poskytnutí služby. Na straně dodavatele vzniká pohledávka z poskytnutí plnění a na straně odběratele závazek k poskytnutí „protiplnění“ tj. peněžní úhrady za plnění přijaté od dodavatele. V okamžiku splnění závazku ze strany odběratele převodem peněžního „protiplnění“ na účet dodavatele (zaplacením), závazek odběratele zanikne a současně zanikne i pohledávka dodavatele. V uvedeném případě obchodní vztah mezi subjekty vzniká zpravidla na základě obchodní smlouvy nebo objednávky mezi dodavatelem a odběratelem na poskytnutí plnění v dohodnutém objemu, termínu, kvalitě a ceně. Okamžikem uzavření smlouvy nebo vystavení a přijetí objednávky pohledávka z hlediska účetnictví nevzniká. Vznik pohledávky je obvykle v běžných podnikatelských obchodních vztazích dán až poskytnutím vlastního plnění (mimo případy, kdy její vznik může být za splnění určitých dohodnutých okolností dán přímo smlouvou i bez poskytnutí plnění, např. odběratel svévolně odstoupí od smlouvy nebo neposkytne součinnost a dodavateli vznikne škoda jako pohledávka z titulu rozpracovanosti zakázky). Poskytnutí plnění je ze strany dodavatele deklarováno vystavením faktury a ze strany odběratele převzetím plnění, např. potvrzením dodacího listu. Faktura je po splnění náležitostí daných ZÚ účetním dokladem k zaúčtování pohledávky na straně dodavatele (kniha pohledávek) a současně k zaúčtování závazku na straně odběratele - kniha závazků (viz schéma 2.1).

Vyhláška č. 500/2002 Sb. (VPOD) rozděluje pohledávky na krátkodobé a dlouhodobé a obsahuje základní vymezení pohledávek v souvislosti s rozvahou. Krátkodobé pohledávky mají k okamžiku sestavení účetní závěrky dobu splatnosti 1 rok a méně. Dlouhodobé pohledávky mají naopak dobu splatnosti delší než 1 rok. Podle aktuálních účetních předpisů se řídí poplatníci (účetní jednotky) při zdaňování svých příjmů, resp. výnosů z již vzniklých pohledávek. Např. pohledávka vystavena z titulu prodeje zboží se zaúčtuje na stranu Má dáti aktiv současně s výnosem na straně Dal. Tento účetní výnos je zároveň výnosem podléhajícím zdanění daní z příjmů bez ohledu na to, zda již byla pohledávka dlužníkem uhrazena. Naopak

při vedení daňové evidence vstupují do základu daně až skutečné příjmy - inkaso (Drbohlav, Pohl, 2011).

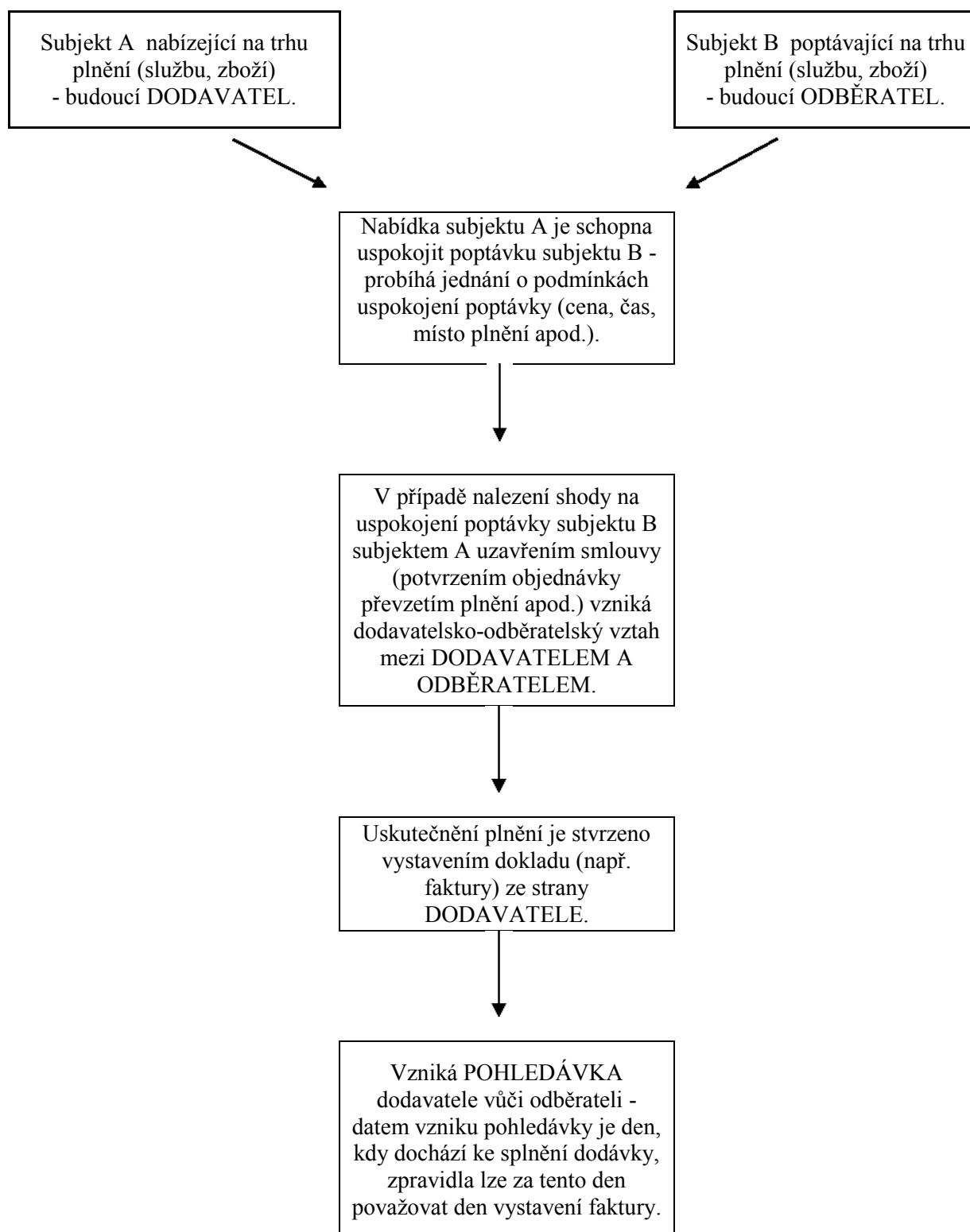
Jako každá položka aktiv a pasiv sledovaných účetní jednotkou je i pohledávka zachycena v účetní osnově. Směrná účtová osnova podle ZÚ § 14 odst. 1 určuje uspořádání a označení účtových tříd, popřípadě účtových skupin nebo i syntetických účtů pro účtování o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech nebo o výdajích a příjmech a o výsledku hospodaření a toto upořádání musí zajistit sestavení účetní závěrky. Pro vybrané účetní jednotky může směrná účtová osnova určit uspořádání a označení analytických účtů a označení a uspořádání podrozvahových účtů.

Účtová třída 3 – Zúčtovací vztahy je vymezena pro pohledávky bez rozdělení, zda jsou pohledávky dlouhodobé či krátkodobé. Účtová skupina 31 – Pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé) – zachycuje pohledávky v podvojném účetnictví. Do této skupiny patří syntetické účty pro pohledávky z obchodních vztahů, pohledávky za eskontované cenné papíry, poskytnuté zálohy a závdavky – dlouhodobé, krátkodobé a ostatní pohledávky, např. reklamace vůči dodavateli.

V souvislosti s účetní závěrkou jsou pohledávky blíže specifikovány v příloze. Příloha může být zpracována ve zkráceném nebo plném rozsahu. Z hlediska pohledávek musí všechny účetní jednotky v příloze účetní závěrky uvádět údaje uvedené v § 39 VPOD. Mezi tyto údaje patří:

- výše dluhů a pohledávek, které mají dobu splatnosti delší než 5 let (k rozvahovému dni),
- celková výše dluhů a pohledávek je povinnou součástí přílohy – změna oproti příloze roku 2015, která obsahovala celkovou výši závazků, pokud tato informace nebyla uvedena v rozvaze a byla významná pro zhodnocení finanční situace účetní jednotky,
- údaje o dluzích a pohledávkách po lhůtě splatnosti nejsou povinnou součástí přílohy ve zkráceném rozsahu (ani v plném rozsahu) – změna oproti příloze roku 2015, která tyto informace obsahovala (Běhounek, 2016).

Schéma 2.1 Vznik pohledávky mezi podnikatelskými subjekty

Zdroj: vlastní zpracování

2.3.1 Ocenění pohledávek

Dle ZÚ, § 25 odst. 1 písm. g) se pohledávky při vzniku oceňují jmenovitou hodnotou, při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou. Pořizovací cenou se rozumí cena, za kterou byl určitý majetek pořízen spolu s náklady, které souvisejí s pořízením (např. provize, znalecké ocenění nakupovaných pohledávek a odměny právníkům). Pohledávky, jež účetní jednotka nabyla a které určila k obchodování, se oceňují reálnou hodnotou podle ZÚ § 27 odst. 1 písm. f).

2.3.2 Daň z příjmů a pohledávky

Podnikatelé, kteří jsou účetní jednotkou, často řeší problém se zdaňováním výnosů z dodávek a zboží a z poskytování služeb, pokud jim odběratelé neuhradí pohledávku ve lhůtě její splatnosti. Zdaňovaný výnos se pojí se dnem, ve kterém byla dodávka zboží splněna nebo byla poskytnuta služba, a nikoliv se dnem zaplacení pohledávky. Proto se legislativa snaží alespoň zmírnit nepříznivé dopady pro podnikatele při zdaňování nepřijatých úhrad. ZDP umožňuje poplatníkům za určitých podmínek jednorázový odpis pohledávek po lhůtě jejich splatnosti do daňových nákladů a podle ZOR je upraven postup pro vytvoření opravných položek k nepromlčeným pohledávkám po datu splatnosti a k pohledávkám za dlužníky v probíhajícím insolvenčním řízení, na vrub daňově uznatelných nákladů. ZDP stanovuje i pravidla pro uplatnění daňově uznatelných nákladů při vkladu pohledávky nebo při postoupení pohledávky. Avšak je důležité zmínit skutečnost, že daňově lze zvýhodňovat jen pohledávky právně nezpochybnitelné. Příkladem může být pohledávka, která vznikla na základě právního úkonu, který byl neplatný. Může se jednat o celou řadu různých pohledávek – pohledávky z titulu náhrad, pokud není na tuto náhradu právní nárok, nebo ve vztahu k jiné osobě (např. dodání zboží fyzické osobě, která je jednou podnikatelem a podruhé jednatelem právnické osoby). Ve všech případech ale platí, že daňově nemohou být uplatněny výdaje formou odpisu dané pohledávky nebo tvorby opravné položky, pokud pohledávky existovaly v jiné výši, případně právně neexistovaly (Drbohlav, Pohl, 2011).

2.3.3 Rozdělení pohledávek

Pohledávky vznikají v účetních jednotkách z různých důvodů a o jejich vzniku se také odlišně účtuje.

a) Z hlediska účetnictví:

- pohledávky účtované do výnosů (s dopadem do základu daně z příjmů) – vyplývající z předmětu činnosti účetní jednotky (např. z prodeje zboží, z poskytnutí služeb tj. z běžných obchodních vztahů), z náhrady škody, z prodeje majetku, z reklamací apod.,
- pohledávky účtované rozvahově – z pohledávek vůči státu (daňové přeplatky, nadměrný odpočet), z pohledávek vůči institucím pojištění, z poskytnutých záloh, za upsaný základní kapitál (za společníky, členy družstva plynoucí z povinnosti splatit vklad do základního kapitálu), z dohadných účtů aktivních (při splatnosti delší než 1 rok, není známa přesná výše), z peněžních výpůjček apod.

b) Z hlediska časového:

- krátkodobé pohledávky (pohledávky se splatností do 1 roku k rozvahovému dni),
- dlouhodobé pohledávky (pohledávky se splatností delší než 1 rok k rozvahovému dni).

c) Z hlediska ocenění:

- pohledávky vlastní, které se oceňují jmenovitou hodnotou a vznikly ve vlastní účetní jednotce,
- pohledávky cizí, které se oceňují pořizovací cenou (tj. včetně ostatních nákladů s pořízením souvisejících) a vznikly v cizí účetní jednotce.

Mezi chyby, které mohou souviset s touto oblastí lze zařadit chybné vykázání časového rozlišení výnosu, nezahrnutí položky do daňového základu z důvodu chybného účtování, špatné ocenění nakoupené pohledávky a chybné zahrnutí ostatních pořizovacích nákladů, které se vztahují k nakoupené pohledávce do nákladů místo do pořizovací ceny pohledávky (Pilařová, 2016).

Vznik pohledávky (účtované do výnosů) ovlivňuje přímo výsledek hospodaření účetní jednotky s přímým dopadem do následných daňových povinností účetní jednotky (daň z příjmů, daň z přidané hodnoty, spotřební daně).

Platební schopnost účetní jednotky (ve smyslu disponibilního zůstatku peněžních prostředků) následně ovlivní skutečnost, zda došlo nebo nedošlo k úhradě pohledávky (účtované rozvahově i výnosově), tzn. zda došlo nebo nedošlo k „transformaci“ pohledávky do aktiva vyjádřeného v penězích. Pokud nejsou pohledávky včas (tzn. do data splatnosti) uhrazeny, platební schopnost účetní jednotky se může zhoršovat a následně vyústit v situaci, kdy sama účetní jednotka nebude schopna uhradit včas své závazky. Taková situace může následně ohrozit přímo existenci účetní jednotky a v krajním případě vést k jejímu zániku. Opravné položky k pohledávkám a nastavení dalšího postupu k řešení situace na základě analýzy informací získaných při procesu jejich tvorby je jednou z možností, jak uvedené riziko minimalizovat.

2.3.4 Odpis pohledávek

Na konci roku, kdy jednotlivé podnikatelské subjekty inventarizují majetek a závazky, určují daňový základ a zpracovávají účetní závěrku, je předmětem zvýšeného zájmu poplatníků problematika pohledávek a jejich odpisů. Odpisy pohledávek mohou uplatňovat pouze poplatníci, kteří vedou účetnictví.

Účetní odpis pohledávky vymezený v § 25 odst. 1 písm. z) ZDP je obecně nedaňovým nákladem. Účetní jednotka se proto může rozhodnout, že danou pohledávku odepíše do nákladů. Tento postup je obvyklý v situaci při nedobytnosti pohledávky, kdy její vymáhání v rámci soudního řízení by bylo náročné v souvislosti s administrativou a náklady na její vymožení by převýšily výnos z jejího inkasa. Účetní odpis se jako daňově neúčinný náklad vykazuje na účtu 546. Odpis pohledávky (nebo její části) však může být za splnění podmínek uvedených v zákoně daňově účinným nákladem (Hnátek, Zámek, 2016).

Pravidla pro daňový odpis pohledávek jsou uvedena v § 24 odst. 2 písm. y) ZDP. Podle tohoto ustanovení je daňovým nákladem u poplatníků, kteří vedou účetnictví, jmenovitá hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně obchodní korporace, a to za předpokladu, že lze k této pohledávce uplatňovat opravné položky podle písmene i) nebo se jedná o pohledávku, ke které nelze tvořit opravnou položku podle právního předpisu upravujícího tvorbu rezerv a opravných položek pro zjištění základu daně z příjmů pouze proto, že od její splatnosti uplynulo méně než 18 měsíců a u pohledávek nabytých postoupením i v případě, že se jedná o pohledávku se jmenovitou

hodnotou v okamžiku vzniku vyšší než 200 000 Kč, ohledně které nebylo zahájeno rozhodčí řízení, soudní řízení nebo správní řízení.

Mezi případy, ve kterých je odpis pohledávky pro věřitele daňově účinným nákladem, podle § 24 odst. 2 písm. y) patří

- pohledávka za dlužníkem, u něhož soud zrušil konkurs proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a pohledávka byla poplatníkem přihlášena u insolvenčního soudu a měla být vypořádána z majetkové podstaty,
- pohledávka za dlužníkem, který je v úpadku nebo kterému úpadek hrozí na základě výsledků insolvenčního řízení,
- pohledávka za dlužníkem, který zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,
- pohledávka za dlužníkem, který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou (§ 23 odst. 7),
- pohledávka za dlužníkem, na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka vztahuje, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby,
- pohledávka za dlužníkem, jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka vztahuje, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.

V okruhu daňově účinných odpisů je třeba uplatnit odpis pouze do výše hodnoty pohledávky zachycené na rozvahových účtech. Nelze např. uplatnit daňově účinný odpis u pohledávky, pokud byla v minulosti odepsána účetně. Rovněž je třeba zkontrolovat, jestli k pohledávce není vytvořena opravná položka, a pokud ano, tak je třeba ji zrušit. V případě rozhodné skutečnosti pro odpis pohledávky, je zapotřebí odpis uplatnit v období, kdy skutečnosti nastaly (Pilařová, 2016).

2.4 Opravné položky k pohledávkám

Nedodržením splatnosti pohledávky s následným prodlužováním lhůty po její splatnosti se snižuje pravděpodobnost jejího zaplacení odběratelem. Dochází tak k postupnému snižování hodnoty majetku účetní jednotky prostřednictvím snižování hodnoty pohledávky. Pokud je současně známo, že odběratel má problémy s dodržením splatnosti závazků i vůči jiným dodavatelům, nebyl mu poskytnut překlenovací úvěr, přijímá úsporná opatření např. v podobě propouštění zaměstnanců, čelí žalobám, exekuci, insolvenčnímu řízení apod., musí účetní jednotka (jako dodavatel) přijmout opatření k úpravě hodnoty své pohledávky.

Ve smyslu dodržení zásady opatrnosti a věrného zobrazení předmětu účetnictví může účetní jednotka využít dva nástroje k úpravě hodnoty pohledávky v závislosti na tom, zda je snížení hodnoty dočasné nebo trvalé, tj. opravnou položku nebo odpis pohledávky (odpis pohledávky byl obecně popsán v kapitole 2.3.4).

Opravná položka k pohledávce se použije v případě dočasného snížení její hodnoty, kdy stále existuje určitá pravděpodobnost úhrady pohledávky. Výše hodnoty opravné položky je propočtena procentem rizika míry jejího nezaplacení z nominální hodnoty pohledávky. Vytvoření pravidel pro tvorbu opravné položky je plně v kompetenci účetní jednotky, v praxi se často vychází z auditorských přístupů, kdy u pohledávek, které jsou po splatnosti déle, než 6 měsíců se předpokládá 50 % pravděpodobnost uhrazení a u pohledávek po splatnosti déle než 12 měsíců se předpokládá jejich nedobytnost, výjimkou můžou být případy, kdy došlo ke smluvním dodatkům (splátkový kalendář, změna podmínek splatnosti apod.). Pokud pohledávka zanikne zaplacením, zápočtem nebo odpisem, opravná položka se zruší. Lhůta pro uplatnění opravné položky je současně časově limitována promlčecí lhůtou, dokud promlčecí lhůta neuplyne, je pohledávka soudně vymahatelná. Po uplynutí promlčecí lhůty se opravná položka zruší.

Z hlediska účetnictví se opravné položky k pohledávkám dále dělí do dvou účetních skupin:

- opravné položky, které jsou účtovány podle ZÚ, navazující účetní legislativy (VPOD, ČÚS) a dále se souběžně jejich tvorba řídí pravidly nastavenými ZOR z důvodu jejich daňové účinnosti (dále jen „daňově účinné opravné položky“),
- ostatní (účetní) opravné položky, které jsou účtovány pouze podle ZÚ bez návaznosti na ZOR a jsou daňově neúčinné (dále jen „daňově neúčinné opravné položky“).

Daňově i nedaňově účinné opravné položky se účtují do nákladů, jejich tvorba na vrub a jejich zrušení ve prospěch příslušného nákladového účtu. Pro potřeby rozlišení opravných položek ve vztahu k daňové účinnosti v návaznosti na DZP se využívá samostatný nákladový účet pro daňově účinné opravné položky a pro daňově neúčinné opravné položky v souladu s účtovou osnovou podle VPOD.

Daňově účinné opravné položky můžeme tvořit a následně účtovat (prostřednictvím interního účetního dokladu) podle podmínek stanovených ZOR, který definuje 6 druhů daňově účinných opravných položek:

- bankovní opravné položky k nepromlčeným pohledávkám z úvěrů (§ 5 ZOR),
- opravné položky kampaňůvek a jiných finančních institucí k pohledávkám ze spotřebitelských úvěrů (§ 5a ZOR),
- opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení (§ 8 ZOR, dále jen „opravné položky k pohledávkám v insolvenčním řízení“),
- opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994 (§ 8a ZOR, dále jen „zákonné opravné položky k pohledávkám“),
- opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za clo (§ 8b ZOR),
- opravné položky k pohledávkám do 30 000 Kč (§ 8c ZOR, dále jen „opravné položky k pohledávkám nepatrné hodnoty“).

Tvorba (zvýšení) daňově účinných opravných položek má přímý vliv na stanovení základu daně poplatníka (účetní jednotky) podle ZDP (§ 24 odst. 2 písm. i) a stejný vliv má naopak i zrušení (snížení) daňově účinných opravných položek (§ 23 odst. 2 a 10 ZDP). Účetní výsledek hospodaření, ze kterého se vychází při stanovení základu daně, se pro účely jeho stanovení neupravuje.

Využití daňově i nedaňově účinných opravných položek u pohledávek po splatnosti umožní účetní jednotce při jejich tvorbě:

- problematické pohledávky důkladně analyzovat (v rámci inventarizace nebo i podle aktuální potřeby) z hlediska dopadu jejich nezaplacení do stávající i budoucí finanční situace účetní jednotky, získat informace pro následné přijetí finančních nebo právních kroků nejen k zajištění proplacení pohledávek, ale i k případné stabilizaci finanční situace účetní jednotky (právní kroky vedoucí k vymožení pohledávky při současné eliminaci rizika jejího promlčení, přijetí překlenovacího úvěru, úsporných opatření, prodej zbytného majetku, přehodnocení výrobního programu ne apod.),
- prostřednictvím daňově účinných opravných položek eliminovat negativní daňový dopad již dříve zdaněných výnosů (z problémových pohledávek po splatnosti) do daňových povinností z hlediska daně z příjmů,
- dle ZÚ dodržet zásadu věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví ve smyslu co nejpřesnějšího vyčíslení hodnoty majetku účetní jednotky v účetní závěrce a popisu situace v oblasti pohledávek v příloze k účetní závěrce (informace pro vlastníka účetní jednotky – fyzické osoby, společníky, akcionáře).

3 Postup tvorby a použití opravných položek z účetního a daňového hlediska

V § 55 VPOD je stanoveno, že se opravné položky vztahují pouze k účtům majetku v případech snížení ocenění majetku v účetnictví prokázaném na základě inventarizace majetku. Tyto opravné položky se vytvářejí jen v případech, kdy snížení ocenění majetku v účetnictví není trvalého charakteru nebo není snížení ocenění vyjádřeno jiným způsobem, například reálnou hodnotou. Při inventarizaci se posuzuje výše a odůvodněnost vytvořených opravných položek. Opravné položky lze vytvářet i v případech, kdy tak stanoví zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Tvorba opravných položek se účtuje na vrub nákladů a opravná položka se sníží, popřípadě zruší vyúčtováním ve prospěch nákladů, pokud inventarizace neprokáže opodstatněnost její výše. Opravné položky nesmí mít aktivní zůstatek a nelze je tvořit na zvýšení hodnoty majetku.

3.1 Účetní hledisko při tvorbě opravných položek

Tvorbou opravné položky (resp. zvýšením hodnoty stávající opravné položky) dochází ke změně – dočasnému snížení účetní hodnoty aktiv účetní jednotky (na rozdíl od účetních odpisů majetku, kdy se jedná o změnu trvalou).

Tato změna se v účetnictví projeví na straně aktiv zachycených v rozvaze snížením jejich hodnoty. Prostřednictvím částky zachycené ve sloupci korekce je brutto hodnota aktiva dočasně snížena na hodnotu netto.

Na straně pasiv se proúčtování opravné položky projeví snížením jejich celkové hodnoty, a to v důsledku snížení výsledku hospodaření účetní jednotky zachyceného v pasivech. Výsledek hospodaření se snížil proúčtováním opravné položky do nákladů.

Zrušení (resp. úprava výše opravné položky ve smyslu jejího snížení) se z hlediska rozvahy projeví opačně tj. zvýšením hodnoty aktiv i pasiv v rozvaze účetní jednotky.

Opravné položky jsou zachyceny v účetnictví:

- na účtu nákladů prostřednictvím účtové skupiny 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti,
- na rozvahových účtech prostřednictvím účtové skupiny 09 – Opravné položky k dlouhodobému majetku, 19 – Opravné položky k zásobám, 29 – Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku, 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování (v tom účet 391 – Opravná položka k pohledávkám).

Zůstatek opravných položek u rozvahových účtů je vždy na straně Dal (nemají aktivní zůstatek).

Ve výkazu zisku a ztráty (dále jen „výsledovka“) se ve vztahu k jednotlivým druhům majetku (zachycených v aktivech) účtují opravné položky (tvorba i zrušení) v souhrnu na stejný nákladový účet na rozdíl od rozvahy, kde se účtují odděleně podle jednotlivých aktiv.

Daňově účinné opravné položky, které lze tvořit jen k pohledávkám, se v účetnictví sledují na účtu 558 – Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti a ostatní (daňově neúčinné) opravné položky na účtu 559 – Tvorba a zúčtování ostatních opravných položek v provozní činnosti. Celková hodnota průúčtovaných opravných položek k dané pohledávce (v součtu opravných položek průúčtovaných na účtu 558 a 559) nemůže být vyšší než celková neuhrazená hodnota pohledávky zachycená v účetnictví.

Zejména ve vztahu k opravným položkám k pohledávkám se doporučuje jejich sledování podle jednotlivých odběratelů (dlužníků u pohledávek po splatnosti) prostřednictvím interně vytvářených analytických účtů. Výše daňově neúčinných opravných položek se může stanovit kvalifikovaným odhadem např. u pohledávek lze využít tzv. metodu stáří pohledávky (v závislosti na době, která uplynula po splatnosti) nebo tzv. metodu procenta z prodeje na fakturu (účetní jednotka zjistí % neuhrazených pohledávek v Kč z celkového objemu pohledávek v Kč a zjištěným % propočte z celkové hodnoty tržeb hodnotu opravné položky).

V rámci účetní závěrky účetní jednotky jsou podle ZÚ opravné položky vykázány v rozvaze, ve výkazu zisku a ztráty a popsány v příloze k účetní závěrce. V příloze účetní jednotka uvede důvody a případnou výši opravné položky (§ 39 ZÚ) a výši opravných položek na začátku a na konci účetního období a jejich zvýšení či snížení během účetního období (§ 39a ZÚ).

Obecný příklad č. 1 k tvorbě opravné položky k dlouhodobému hmotnému majetku

V důsledku povodní došlo na podzim běžného roku k poškození výrobní haly (DHM) zařazené do obchodního majetku s.r.o.. Na základě posouzení rozsahu škody při inventarizaci a s přihlédnutím ke skutečnosti, že oprava se uskuteční až na jaře příštího roku, byla vytvořena opravná položka k DHM z důvodu dočasného snížení hodnoty majetku (viz tabulka 3.1).

Tabulka 3.1 Tvorba opravné položky k dlouhodobému hmotnému majetku

Text	Kč	Má dát	Dal	Změna
Počáteční stav-vstupní cena DHM	2 000 000	021	-	A+
Konečný stav-oprávky DHM	1 300 000	-	081	A-
Tvorba opravné položky	200 000	559	092	P- A-
Následující rok				
Oprava výrobní haly (DHM)	250 000	511	321	P- P+
Snížení (zrušení) opravné položky	200 000	092	559	A+ P+

Pozn.: Součet hodnoty oprav DHM a opravné položky k DHM nesmí být vyšší než vstupní cena (brutto) u DHM. A+/- aktiva se zvyšují/snižují, P+/- pasiva se zvyšují/snižují. Zdroj: vlastní zpracování

Obecný příklad č. 2 k tvorbě daňově neúčinné opravné položky k pohledávce

Firma eviduje k 31. 12. 2017 ve svém účetnictví částečně neuhrazenou pohledávku ve výši 200 000 Kč, která vznikla 27. 02. 2017 se splatností 15. 03. 2017. Částečná úhrada pohledávky ve výši 50 000 Kč proběhla dne 10. 07. 2017. Na základě inventarizace byla z důvodu dodržení zásady opatrnosti a věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví a s přihlédnutím k probíhajícímu jednání s odběratelem vytvořena k 31. 12. 2017 daňově neúčinná opravná položka k pohledávce ve výši 75 000 Kč, tj. 50 % z nezaplacené hodnoty pohledávky (viz tabulka 3.2).

Tabulka 3.2 Tvorba opravné položky k pohledávce

Text	Kč	Má dáti	Dal	Změna
Počáteční stav-pohledávky	200 000	311	-	A+
Částečná úhrada pohledávky	50 000	221	311	A+ A-
Tvorba opravné položky	75 000	559	391	P- A-

Pozn.: V případě, že do konce roku 2018 neproběhne úhrada pohledávky, lze zvažovat zvýšení opravné položky o 50 % tj. ve výši 100 % nesplacené hodnoty pohledávky resp. tvorbu daňově účinné opravné položky (§ 8a ZOR). A+/- aktiva se zvyšují/snižují, P+/- pasiva se zvyšují/snižují. Zdroj: vlastní zpracování

3.2 Daňové hledisko při tvorbě opravných položek

Tvorba (zvýšení) nebo zrušení (snížení) daňově účinných opravných položek a jejich zaúčtování prostřednictvím účtu 558 do nákladů je podle ZDP (§ 24 odst. 2 písm. i) daňově účinné s přímým dopadem na základ daně z příjmů. Současně má tvorba nebo zrušení daňově účinných opravných položek podle § 44 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDPH“) vliv na případnou opravu výše daně z přidané hodnoty u pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení (viz kapitola 3.2.1)

Tvorba (zvýšení) nebo zrušení (snížení) opravných položek a jejich zaúčtování prostřednictvím účtu 559 do nákladů je daňově neúčinné (§ 25 odst. 1 písm. v), a proto je nutné o zůstatky účtu 559 upravit základ daně z příjmů tj. vyloučit je ze základu daně. Výsledek hospodaření k 31. 12. (před zdaněním, rozdíl mezi účetními výnosy a náklady), ze kterého se vychází při propočtu daně, se v průběhu stanovení základu daně zvyšuje

o hodnotu nově vytvořených (resp. o hodnotu navýšení) opravných položek a současně snižuje o hodnotu zrušených (resp. o hodnotu snížení) opravných položek (§23 odst. 3 písm. c). U právnických osob se hodnota opravných položek uvádí na řádku 40 (tvorba a zvýšení daňově neúčinných opravných položek) a řádku 112 (jejich snížení a zrušení) v rámci II. oddílu přiznání k dani z příjmů právnických osob. U účtujících fyzických osob se hodnota opravných položek uvede na řádku 105 (tvorba a zvýšení daňově neúčinných opravných položek) a na řádku 106 (jejich zrušení a snížení) přílohy č. 1 přiznání k dani z příjmů fyzických osob.

Na rozdíl od uplatnění daňově neúčinných opravných položek, která je zpravidla upravena vnitřní účetní směrnici v souladu se zásadami pro vedení účetnictví, jsou podmínky využití daňově účinných opravných položek upraveny v ZOR. Postupy při uplatnění daňově i nedaňově účinných opravných položek jsou odlišné. Jestliže lze u pohledávky vytvořit daňově neúčinnou opravnou položku do výše 100 % její rozvahové hodnoty, tak u tvorby daňově účinné opravné položky to nemusí platit, protože ZOR to neumožňuje. Při souběžném uplatnění opravných položek (daňově účinných a neúčinných) se musí vždy postupovat tak, aby úhrnná výše opravných položek (v součtu daňově účinných a neúčinných) nebyla vyšší než rozvahová hodnota pohledávky (brutto).

Daňově účinné opravné položky:

- snižují daňový základ zvýšený zaúčtováním pohledávky do daňových výnosů (pozn. z důvodu plnění časového testu délky doby po splatnosti dle § 8a ZOR se jedná obvykle o uplatnění daňově účinných opravných položek u pohledávek zaúčtovaných do daňových výnosů a podrobených dani z příjmů v minulých letech),
- následný odpis pohledávky (např. pro nedobytnost) je až do výše její daňově účinné opravné položky daňovým nákladem,
- při postoupení vlastní pohledávky zvyšuje daňově účinná opravná položka její daňovou hodnotu, která bude uplatněna při propočtu daně.

Z daňového hlediska je ve vztahu k tvorbě opravných položek oblast pravidel pro uplatnění daňově účinných opravných položek upravená ve vztahu k dani z příjmů prostřednictvím ZOR.

Před vlastní tvorbu daňově účinné opravné položky (vč. stanovení její výše) ke konkrétní pohledávce se musí dodržet následující podmínky.

a) O pohledávce musí být účtováno v souladu s právními předpisy upravujícími účetnictví

Pohledávka musí být zachycena v účetnictví prostřednictvím účetního dokladu, který splňuje náležitosti podle ZÚ.

b) Zaúčtovaný příjem z pohledávky není osvobozen od daně z příjmů, je zahrnován do základu daně z příjmů, ale není zahrnován do samostatného základu daně nebo základu daně pro zvláštní sazbu

Příjem z pohledávky (zpravidla proúčtovaný ve výnosech) ovlivnil základ daně z příjmů, a proto lze tvořit daňově účinnou opravnou položku, která by snižovala základ daně.

c) Pohledávka je zachycena na rozvahových účtech

Pohledávka musí být řádně proúčtována do účetnictví – zpravidla do výnosů. ZOR současně již umožňuje uplatnit opravné položky u pohledávek, které byly při svém vzniku proúčtovány snížením zaúčtovaných nákladů – např. výsledkově účtována přefakturace – nebo u pohledávek, které byly účtovány rozvahově při opravě účetních chyb minulých období prostřednictvím účtu Jiný výsledek hospodaření.

d) Pohledávka není promlčena a je současně splatná po 31. 12. 1994

Nutno dodržet zákonný limit pro datum splatnosti pohledávky a pohledávka nesmí být promlčena tzn. překročena promlčecí lhůta, která je legislativně upravena občanským zákoníkem (dále jen „OZ“). Promlčecí lhůta je lhůta, ve které je nutné právo na zaplacení pohledávky uplatnit vůči dlužníkovi, počátek běhu promlčecí lhůty začíná den po splatnosti pohledávky. Pokud není právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plní-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil. OZ stanovuje od 1. 1. 2014 obecnou promlčecí lhůtu na 3 roky (do 31. 12. 2013 byla promlčecí lhůta v obchodně-právních vztazích 4 roky). Podle OZ si lze smluvně sjednat promlčecí lhůtu v rozpětí 1-15 let. Postavení věřitele se zlepšuje uznáním dluhu ze strany dlužníka, ke kterému může dojít nejen během promlčecí lhůty vztahující se k pohledávce, ale

při splnění zákonných podmínek i u promlčené pohledávky. Uznání dluhu lze provést jednostranným písemným prohlášením dlužníka splňujícím povinné náležitosti - identifikaci dlužníka a věřitele, důvod dluhu a výše dluhu. OZ dále stanoví, že určitá právní jednání se považují za uznání dluhu - k tzv. konkludentnímu uznání dluhu dochází při placení úroků z dlužné částky nebo při částečném plnění dluhu (částečná úhrada pohledávky) ze strany dlužníka. Uznání dluhu nejen zlepšuje postavení věřitele při vymáhání dluhu soudní cestou, ale současně dochází k započetí běhu nové promlčecí lhůty. Nová promlčecí lhůta je 10letá a běží ode dne, kdy k uznání došlo. Pokud dlužník v uznání dluhu uvedl, že uznávaný dluh splní ve splátkách, pak platí nová promlčecí lhůta pro každou z těchto splátek samostatně. Promlčenou pohledávku lze uznat pouze jednostranným písemným prohlášením dlužníka - nelze u ní uplatnit konkludentní uznání dluhu.

- e) Celková hodnota opravné položky (v součtu daňově účinných a daňově neúčinných) po tvorbě resp. navýšení daňově účinné opravné položky je nižší nebo rovna neuhrazené rozvahové hodnotě pohledávky nebo pořizovací ceně pohledávky cizí (nabyté postoupením)**

Opravnými položkami (prostřednictvím korekce) se nesmí snížit hodnota pohledávky pod její rozvahovou (brutto) hodnotu, tzn. upravená (netto) hodnota pohledávky v rozvaze nemůže být záporná.

- f) Nejedná se o pohledávku z cenných papírů, investičních nástrojů, z úvěrů, ze zápůjček, z ručení, ze záloh, z plnění ve prospěch vlastního kapitálu, ze smluvních sankcí z nabytých bezúplatně**

ZOR věcně stanovil druhy pohledávek, u kterých nelze vytvářet opravné položky.

- g) Účetní jednotka nemá vůči dlužníkovi (odběrateli) splatné dluhy, u kterých lze provést vzájemný zápočet (s výjimkou opravných položek v insolvenční)**

Pokud má účetní jednotka vůči dlužníkovi splatné dluhy (závazky), musí být přednostně proveden jejich vzájemný zápočet. Omezení se nevztahuje na případy, kdy dlužník zpochybní pohledávku věřitele. I vystavený dobropis ze strany věřitele vůči dlužníkovi je ve své podstatě závazkem a může v případě, kdy nebude ze strany věřitele uhrazen

dlužníkovi nebo započten proti závazku dlužníka, blokovat uplatnění opravné položky. Zápočet lze provést jednostranným právním úkonem ze strany věřitele nebo dlužníka.

h) Při nabytí cizí pohledávky úplatným postoupením byla uhrazena celá pořizovací cena původnímu věřiteli

Pohledávky lze jak prodávat tak i nakupovat - postupovat (jsou obchodním majetkem). Pokud subjekt A prodává (postupuje) vlastní pohledávku subjektu B, vystupuje v rámci tohoto obchodního vztahu subjekt A jako postupitel a subjekt B jako postupník. Po postoupení si může subjekt A (postupitel) podle §24 odst. 2 písm. s) ZOR uplatnit jako daňový náklad jmenovitou hodnotu pohledávky, a to do výše příjmu plynoucího z jejího postoupení. Pokud byl k postupované pohledávce vytvořena daňově účinná opravná položka lze o její hodnotu zvýšit uvedený daňový náklad (celkový uplatněný daňový náklad nemůže být vyšší než jmenovitá hodnota pohledávky). Subjekt B jako postupník může jako podle § 24 odst. 2 písm. s) ZOR uplatnit jako daňový náklad uplatnit pořizovací cenu pohledávky nabyté postoupením, a to do výše příjmu plynoucího z její úhrady dlužníkem (tj. odběratelem, kterému bylo poskytnuto plnění při vzniku pohledávky bez následné úhrady) nebo postupníkem při dalším - následném postoupení pohledávky. I v tomto případě lze daňový náklad zvýšit o hodnotu vytvořené daňově účinné pohledávky. Postoupením (nákupem) lze získat cizí pohledávky, tj. pohledávky, které nevznikly z vlastní činnosti podnikatelského subjektu (např. z prodeje jeho zboží nebo poskytovaných služeb). Při vytváření daňově účinných opravných položek u postoupených pohledávek se musí dodržet výše uvedené zákonem stanovené podmínky vč. úhrady pořizovací ceny pohledávky postupníkem. Pokud cena nebyla uhrazena nebo byla uhrazena pouze částečně, nelze uplatnit daňově účinnou opravnou položku.

i) Pohledávka nesmí být ze vztahu spojenými osobami

Kontroluje se, zda vzájemný vztah věřitele a dlužníka k datu vzniku pohledávky nenaplnuje definici vztahu spojených osob. Spojenými osobami se dle § 23 odst. 7 ZDP rozumí:

a) kapitálově spojené osoby, přitom

1. jestliže se jedna osoba přímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech druhé osoby, anebo se jedna osoba přímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech více osob; a přitom tento podíl představuje alespoň 25 % základního kapitálu nebo 25 % hlasovacích práv těchto osob, jsou všechny tyto osoby vzájemně osobami přímo kapitálově spojenými,

2. jestliže se jedna osoba nepřímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech druhé osoby, anebo se jedna osoba přímo nebo nepřímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech více osob; a přitom tento podíl představuje alespoň 25 % základního kapitálu nebo 25 % hlasovacích práv těchto osob, jsou všechny tyto osoby vzájemně osobami kapitálově spojenými,

b) jinak spojené osoby, kterými jsou osoby

1. kdy se jedna osoba podílí na vedení nebo kontrole jiné osoby,

2. kdy se shodné osoby nebo osoby blízké podílejí na vedení nebo kontrole jiných osob, tyto jiné osoby jsou vzájemně osobami jinak spojenými. Za jinak spojené osoby se nepovažují osoby, kdy je jedna osoba členem dozorčích rad obou osob,

3. ovládající a ovládaná a také osoby ovládané stejnou ovládající osobou,

4. blízké,

5. které vytvořily právní vztah převážně za účelem snížení základu daně nebo zvýšení daňové ztráty.

Jestliže jsou splněny výše uvedené podmínky, účetní jednotka může uplatnit v účetnictví daňově účinné opravné položky a postupovat při tvorbě opravných položek podle § 8, § 8a a § 8c ZOR. Je třeba zdůraznit, že uvedené podmínky platí i u cizích pohledávek nabytých koupí (postoupením). Postupníkovi se proto doporučuje ošetřit si podmínky pro následné uplatnění opravných položek ze strany postupitele smluvně (např. skutečnost, že pohledávka u postupitele byla zahrnuta do základu pro výpočet daně z příjmu a bylo o pohledávce účtováno v souladu s právními předpisy).

3.2.1 Opravné položky k pohledávkám v insolvenčním řízení (§ 8 ZOR)

Tento typ daňově účinných opravných položek lze tvořit za dlužníky v insolvenčním řízení až do 100 % výše rozvahové hodnoty pohledávky přihlášených u soudu v době od zahájení insolvenčního řízení do konce lhůty stanovené v rozhodnutí soudu o úpadku (podle insolvenčního zákona nesmí být tato lhůta kratší než 30 dnů a delší než 2 měsíce) nebo do konce lhůty 30 dnů pokud soud současně povolí oddlužení. Pokud nejsou stanovené lhůty pro přihlášení pohledávky dodrženy, nelze opravnou položku v insolvenčním řízení uplatnit. Současně je lze vytvářet pouze ve zdaňovacím období, ve kterém byly pohledávky u insolvenčního soudu přihlášeny. Tvorba opravné položky v insolvenčním ve výši 100 % její rozvahové hodnoty je současně možná pouze za splnění podmínky, že pohledávka není účetně odepsána (ČÚS pro podnikatele č. 005). Pohledávky, u kterých předpokládáme, že může být zahájeno insolvenční řízení, účetně neodepisujeme až do okamžiku ukončení insolvenčního řízení (v případě jeho zahájení).

Opravné položky v insolvenčním řízení se zruší:

- v návaznosti na výsledky insolvenčního řízení (rozhodnutím o ukončení konkursu, neprohlášením úpadku, zastavením insolvenčního řízení, stažením insolvenčního návrhu),
- v případě účinného popření pohledávky (insolvenčním správcem, dlužníkem, věřitelem, jinou oprávněnou osobou).

U tohoto typu daňově účinných opravných položek lze současně uplatnit postup podle § 44 ZDPH, který za stanovených zákonných podmínek umožňuje věřiteli opravu výše daně z přidané hodnoty na výstupu ve smyslu vrácení věřitelem dříve odvedené daně z přidané hodnoty finančním úřadem. Současně má dlužník povinnost odvést zpět finančnímu úřadu původně uplatněný nárok na odpočet. Základní podmínky pro uvedený postup jsou uvedeny v § 44 odst. 1 ZDPH:

(1) Plátce, kterému při uskutečnění zdanitelného plnění vůči jinému plátcovi vznikla povinnost přiznat daň a jehož pohledávka, která vznikla v období končícím 6 měsíců před rozhodnutím soudu o úpadku z tohoto plnění, doposud nezanikla (dále jen „věřitel“), je oprávněn provést opravu výše daně na výstupu z hodnoty zjištěné pohledávky v případě, že

a) plátce, vůči kterému má věřitel tuto pohledávku (dále jen „dlužník“), se nachází v insolvenčním řízení a insolvenční soud rozhodl o prohlášení konkursu na majetek dlužníka,

b) věřitel přihlásil tuto svoji pohledávku nejpozději ve lhůtě stanovené rozhodnutím soudu o úpadku, tato pohledávka byla zjištěna a v insolvenčním řízení se k ní přihlíží,

c) věřitel a dlužník nejsou a ani v době vzniku pohledávky nebyli osobami, které jsou

1. kapitálově spojenými osobami podle § 5a odst. 3 s tím, že výše podílu představuje alespoň 25 % základního kapitálu nebo 25 % hlasovacích práv těchto osob,

2. osobami blízkými, nebo

3. společníky téže společnosti, jsou-li plátcí,

d) věřitel doručil dlužníkovi daňový doklad podle § 46 odst. 1.

Insolvenční řízení se řídí zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů. Z důvodové zprávy k zákonu:

„... řešení dlužníkovra úpadku nebo hrozícího úpadku má kromě uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem vyústit v maximální možné a zásadně poměrné uspokojení dlužníkových věřitelů. Zákon rovněž upravuje (při splnění zákonných předpokladů formulovaných ve zvláštní části zákona upravující způsoby řešení dlužníkovra úpadku) možnost oddlužení dlužníka ... návrh v zásadě vychází z dosavadních forem úpadku (z úpadku pro platební neschopnost a z úpadku pro předlužení) a v tomto rámci z definic, které jsou již vžité a judikatorně prověřené. ... Předpokladem obou forem úpadku zůstává existence více (to jest nejméně dvou) dlužníkových věřitelů, s tím, že tam, kde taková podmínka není splněna, je jedinému věřiteli stejně jako dosud k dispozici případný výkon rozhodnutí (exekuce)....“¹

3.2.2 Zákonné opravné položky k pohledávkám (§ 8a ZOR)

Z důvodu novely ZOR s účinností od 1. 1. 2014, která zejména upravila (zjednodušila) tvorbu zákonných opravných položek, lze rozlišit uplatnění opravných položek dle období vzniku pohledávky (přitom nerozhoduje rok tvorby resp. navýšení hodnoty zákonné opravné položky, ale okamžik vzniku pohledávky).

a) Zákonné opravné položky u pohledávek vzniklých do 31. 12. 2013

Pro uplatnění konkrétní výše zákonných opravných položek (procentním propočtem z rozvahové hodnoty pohledávky) se postupuje v závislosti na době, která uplynula od data splatnosti pohledávky, s rozdělením podle rozvahové hodnoty pohledávky v okamžiku jejího vzniku na pohledávky do 200 000 Kč a pohledávky nad 200 000 Kč a současně s přihlédnutím ke skutečnosti, zda bylo ve věci vymožení úhrady pohledávky zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, kterého se věřitel řádně účastní.

Rozhodčí řízení se řídí zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

¹ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Vládní návrh insolvenčního zákona* [online]. PSP [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1120&CT1=0>

Z důvodové zprávy k zákonu č.19/2012 Sb. kterým se měnil zákon č. 216/1994 Sb.:

„Rozhodčí řízení je zákonem uznávanou alternativou k soudnímu řešení majetkových sporů. V České republice se jedná o jednu ze zákonem zakotvených cest mimosoudního řešení sporů. Podle zákona je rozhodčí řízení přípustné ve všech majetkových sporech, pro jejichž rozhodování by jinak byla dána pravomoc soudu. Pro postup podle zákona o rozhodčím řízení je důležitá existence rozhodčí smlouvy. Rozhodčí smlouva může být dvojího druhu. Jednak se může jednat o rozhodčí doložku, která umožňuje stranám sjednat pravomoc rozhodce či stálého rozhodčího soudu pro spory, které mají vzniknout teprve v budoucnosti. Jednak se může jednat o smlouvu o rozhodci, která umožňuje sjednat pravomoc rozhodce či stálého rozhodčího soudu pro spory, které již vznikly. K platnosti rozhodčí smlouvy je zapotřebí, aby byla uzavřena písemně. Rozhodčí smlouvou strany dobrovolně zakládají pravomoc rozhodci nebo stálému rozhodčímu soudu, aby rozhodl v jejich záležitosti. Důležitým prvkem je tedy dobrovolnost smluvních stran. ...“²

Výsledkem rozhodčího řízení je rozhodčí nález.

Soudní řízení se řídí zákonem č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“), ve znění pozdějších předpisů. Upravuje obecně i procesně postavení účastníků řízení (právnických osob i fyzických osob) tj. mimo jiné i postavení osob v pozici dlužníka a věřitele ve vztahu k vymáhání zaplacení pohledávky po splatnosti. Výsledkem soudního řízení je rozsudek.

Platební rozkaz je jedním z nástrojů, jak se od dlužníka domoci finančního plnění k úhradě pohledávky.

V § 172 odst. 1 a 3 OSŘ je uvedeno, že soud může i bez výslovné žádosti žalobce a bez slyšení žalovaného vydat platební rozkaz, je-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky a vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem. V platebním rozkazu žalovanému uloží, aby do 15 dnů od doručení platebního rozkazu žalobci zaplatil uplatněnou pohledávku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal odpor u soudu, který platební rozkaz vydal. Nevydá-li soud platební rozkaz, nařídí jednání. Podle

² POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Novela zákona o rozhodčím řízení* [online]. PSP [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>

§ 174 odst. 1 OSŘ má platební rozkaz, proti němuž nebyl podán odpor, účinky pravomocného rozsudku.

Na vydání platebního rozkazu může následně podle OSŘ navázat jako další krok k vymožení pohledávky výkon rozhodnutí.

Ustanovení k výkonu rozhodnutí dle OSŘ podle § 251 odst. 1, § 258 odst. 1 a § 261 odst. 1:

- nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. Soud nařizuje a provádí výkon rozhodnutí s výjimkou titulu, který se vykonává ve správním nebo daňovém řízení,
- výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky lze provést srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky, správou nemovité věci, prodejem movitých věcí a nemovitých věcí, postižením závodu a zřízením soudcovského zástavního práva k nemovitým věcem,
- výkon rozhodnutí lze nařídit jen na návrh oprávněného. V návrhu na výkon rozhodnutí uvede oprávněný rodné číslo povinného, je-li mu známo. V návrhu na výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky uvede oprávněný, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí proveden. Navrhuje-li oprávněný výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, označí v návrhu toho, vůči komu má povinný nárok na mzdu (plátce mzdy). Navrhuje-li oprávněný výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, označí v návrhu peněžní ústav a číslo účtu nebo jiný jedinečný identifikátor^{77a}), z něhož má být pohledávka odepsána; označí-li oprávněný více účtů povinného u téhož peněžního ústavu, uvede také pořadí, v jakém z nich má být pohledávka odepsána. Navrhuje-li oprávněný výkon rozhodnutí příkázáním jiné peněžité pohledávky, označí v návrhu osobu, vůči které má povinný pohledávku (dlužník povinného), a uvede důvod pohledávky.

Správní řízení se řídí zákonem 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Výsledkem správního řízení je vydání správního rozhodnutí.

Propočet zákonných opravných položek u pohledávek v okamžiku vzniku s rozvahovou hodnotou DO 200 000 Kč (viz tabulka 3.3).

Tabulka 3.3 Zákonné opravné položky u pohledávek s hodnotou do 200 000 Kč vzniklých do 31. 12. 2013

Doba po splatnosti (<i>měsíce</i>)	Hodnota opravné položky (<i>do výše stanovené níže uvedeným % z hodnoty neuhrazené pohledávky</i>)	Podmínky pro uplatnění opravné položky
6 měsíců	20 %	Bez podmínky
12 měsíců	33 %	Ve vztahu k pohledávce bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, kterého se poplatník řádně účastní.
18 měsíců	50 %	
24 měsíců	66 %	
30 měsíců	80 %	
36 měsíců	100 %	

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona o rezervách

Propočet zákonných opravných položek u pohledávek v okamžiku vzniku s rozvahovou hodnotou NAD 200 000 Kč (viz tabulka 3.4).

Tabulka 3.4 Zákonné opravné položky u pohledávek s hodnotou nad 200 000 Kč vzniklých do 31. 12. 2013

Doba po splatnosti (<i>měsíce</i>)	Hodnota opravné položky (<i>do výše stanovené níže uvedeným % z hodnoty neuhrazené pohledávky</i>)	Podmínky pro uplatnění opravné položky
6 měsíců	20 %	Ve vztahu k pohledávce bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, kterého se poplatník řádně účastní.
12 měsíců	33 %	
18 měsíců	50 %	
24 měsíců	66 %	
30 měsíců	80 %	
36 měsíců	100 %	

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona o rezervách

b) Zákonné opravné položky u pohledávek vzniklých od 1. 1. 2014

Změnou ZOR s účinností od 1. 1. 2014 došlo ke zjednodušení při tvorbě opravných položek:

- snížení počtu časových lhůt pro tvorbu opravné položky podle doby, která uplynula od splatnosti pohledávky,
- u vlastních pohledávek (*nebyly nabyty postoupením*) nově nezávisí postup při tvorbě opravné položky na její rozvahové hodnotě a není nutné vyvolat nebo se účastnit rozhodčího, soudního nebo správního řízení.

Propočet zákonných opravných položek se dělí na propočet opravných položek u vlastních pohledávek bez omezení jejich rozvahové hodnoty v okamžiku vzniku včetně pohledávek nabytých postoupením s rozvahovou hodnotou do 200 000 Kč (viz tabulka 3.5) a propočet opravných položek u pohledávek nabytých postoupením s rozvahovou hodnotou nad 200 000 Kč (viz tabulka 3.6).

Tabulka 3.5 Zákonné opravné položky u všech vlastních pohledávek bez ohledu na výši hodnoty a dále u pohledávek nabytých postoupením s hodnotou do 200 000 Kč

Doba po splatnosti (<i>měsíce</i>)	Hodnota opravné položky (<i>do výše stanovené níže uvedeným % z hodnoty neuhrazené pohledávky</i>)	Podmínky pro uplatnění opravné položky
18 měsíců	50 %	Bez dodatečné podmínky.
30 měsíců	100 %	

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona o rezervách

Tabulka 3.6 Zákonné opravné položky u pohledávek nabytých postoupením s hodnotou nad 200 000 Kč

Doba po splatnosti (měsíce)	Hodnota opravné položky (do výše stanovené níže uvedeným % z hodnoty neuhrazené pohledávky)	Podmínky pro uplatnění opravné položky
18 měsíců	50 %	Ve vztahu k pohledávce bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, kterého se poplatník řádně účastní.
30 měsíců	100 %	

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona o rezervách

3.2.3 Opravné položky k pohledávkám nepatrné hodnoty (§ 8c ZOR)

Možnost tvorby opravných položek k pohledávkám nepatrné hodnoty do výše 100 % je zákonem umožněna u nesplácených pohledávek v rozvahové hodnotě bez příslušenství do 30 000 Kč (při jejich vzniku), u kterých od konce sjednané doby splatnosti uplynulo nejméně 12 měsíců. Dále platí podmínka, že celková hodnota pohledávek bez příslušenství vůči témuž dlužníkovi nepřesáhne za období, za které se podává daňové přiznání, částku 30 000 Kč. Pokud má věřitel vůči stejnému dlužníkovi několik pohledávek v jednotlivém případě do výše 30 000 Kč, ale v součtu nad 30 000 Kč, může v jednom zdaňovacím období vytvořit opravné položky nepatrné hodnoty jen k vybraným pohledávkám tak, aby součet rozvahových hodnot pohledávek s tvorbou opravných položek nepatrné hodnoty nepřekročil 30 000 Kč. S následnou tvorbou opravných položek nepatrné hodnoty k nyní nezahrnutým pohledávkám pak může pokračovat až v následujícím období. Zákon současně vyžaduje samostatnou evidenci k pohledávkám, u kterých byla vytvořena opravná položka nepatrné hodnoty.

Obecně platí, že situace ve vztahu ke způsobu vymáhání pohledávky se může průběžně měnit např. od rozhodčího řízení se přejde k insolvenčnímu řízení - původní řešení tvorby opravné položky tak přechází od § 8a k § 8 ZOR tj. od zákonné opravné položky k opravné položce k pohledávce v insolvenčním řízení, která je z daňového hlediska pro poplatníka výhodnější.

4 Příklady účtování opravných položek z účetního a daňového hlediska a jejich vyhodnocení

V průběhu odborné praxe, která probíhala u obchodní korporace – společnosti s ručením omezeným (dále jen „společnost“) charakteru mikro účetní jednotky, byla analyzována tvorba opravných položek u vybraných aktiv společnosti. Byl vyhodnocen způsob jejich tvorby z účetního i daňového hlediska a navržen další postup pro období od 1. 1. 2018.

4.1 Oblast pohledávek a zásob

Byla provedena analýza vybraných pohledávek po splatnosti včetně vyhodnocení případné tvorby opravných položek z účetního i daňového hlediska za období od vzniku pohledávky do 31. 12. 2017. Současně byla z účetního hlediska analyzována možnost tvorby opravné položky v oblasti zásob zboží.

Po základní analýze následuje u vybrané nezaplacené pohledávky (v rámci rozboru dále uvedených konkrétních příkladů) návrh dalšího postupu pro období od 1. 1. 2018.

Před volbou dalšího postupu k vymáhání zaplacení pohledávky, na který potom navazuje jeho zhodnocení z účetního a daňového hlediska, se u vybrané neuhrazené pohledávky prvotně vyhodnotí a prověří:

- reálnost úspěšného vymožení pohledávky při prověření její právní existence na základě platného právního úkonu (nejlépe písemného smluvního vztahu), zda není pohledávka promlčena,
- finanční situace dlužníka (majetek, příjmy), zda není dlužník v exekuci, ve výkonu rozhodnutí, zda již nebylo zahájeno insolvenční řízení, nebo zda není dlužník v úpadku,
- výše odhadovaných nákladů (na vymáhání pohledávky přímo společností nebo prostřednictvím právníka se specializací na tuto oblast) v porovnání s rozvahovou hodnotou nezaplacené pohledávky (s výší dlužné částky).

Pokud se následně účetní jednotka rozhodne – na základě výše uvedeného prvotního vyhodnocení – aktivně pokračovat v krocích směřujících k uspokojení (úhradě) pohledávky, tak budou zvažovány následující způsoby vedoucí k úhradě pohledávky, resp. jejich vzájemná kombinace.

Mimosoudní řešení uspokojení pohledávky

Jestliže je souběžně u věřitele evidován závazek vůči dlužníkovi je možné provést plný nebo částečný zápočet pohledávky proti závazku nebo se lze rozhodnout pro případné úplatné postoupení pohledávky zpravidla za nižší cenu, než je její rozvahová hodnota. Jedná se o nejjednodušší způsob mimosoudního řešení uspokojení pohledávky, který je rychlý a zpravidla nevyžaduje spolupráci s právníkem.

Dalším způsobem – uplatňovaným většinou již ve spolupráci s právníkem – může být snaha o nalezení smírného řešení mezi věřitelem a dlužníkem formou přímého jednání nebo prostřednictvím mediace. Mediace je neformální proces k řešení sporu, kdy oběma stranám pomáhá při jeho řešení s cílem dosažení vzájemné dohody mediátor, tj. nestranná třetí osoba. Mediace je formou řešení vedoucí k mimosoudnímu vyrovnaní mezi stranami sporu ve věci úhrady pohledávky. Jedná se o způsob sice ve většině případů časově náročnější, finančně je stále méně nákladný, než při vymáhání pohledávky soudní cestou.

Dalším mimosoudním řešením může být navázání spolupráce s vymáhací agenturou, která na základě uzavřené smlouvy (zpravidla mandátní nebo příkazní) bude zaplacení pohledávky aktivně vymáhat.

Uplatnění pohledávky prostřednictvím soudního nebo rozhodčího řízení a vymáhání pohledávky v případě nesplnění rozhodnutí uloženého na základě řízení

Pokud se nepodařilo vyřešit uspokojení pohledávky některým z výše uvedených mimosoudních způsobů lze přistoupit k uplatnění pohledávky prostřednictvím civilního soudu nebo rozhodčího řízení.

Soudy dle OSŘ obecně projednávají a rozhodují spory a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně. Mezi věřitelem v pozici žalobce a dlužníkem v pozici žalovaného probíhá sporné řízení, ve kterém žádá věřitel soud, aby potvrdil rozhodnutím jeho právo na splnění závazku dlužníkem, tzn. potvrdil jeho nárok na zaplacení pohledávky.

Rozhodnutí soudu má formu rozsudku, platebního rozkazu, elektronického platebního rozkazu nebo usnesení.

Rozhodčí řízení je upraveno zákonem o rozhodčím řízení a podpůrně se použijí vybraná ustanovení OSŘ. Rozhodování sporu mezi věřitelem a dlužníkem probíhá prostřednictvím rozhodců nebo stálým rozhodčím soudem. Strany se na projednávání případného sporu prostřednictvím rozhodčího řízení mohou dohodnout dvěma způsoby – u již vzniklého sporu smlouvou o rozhodci, u potenciálního budoucího sporu rozhodčí doložkou v uzavírané smlouvě. Výsledkem rozhodčího řízení je rozhodčí nález, který má účinky soudního rozhodnutí.

Pokud dlužník dobrovolně nesplní to, co mu bylo uloženo rozhodnutím (neprovede úhradu pohledávky), přistupuje se k vynucení úhrady pohledávky prostřednictvím vykonávacího řízení, kdy dlužník se stává povinným a věřitel oprávněným. Podmínkou vymáhání pohledávky je vykonatelný exekuční titul – listina vydaná oprávněným orgánem splňující zákonem předepsané náležitosti. Exekučním titulem k zaplacení pohledávky může být mj. vykonatelé rozhodnutí soudu v civilním řízení, vykonatelný rozhodčí nález, notářský nebo exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti rozhodnutí. Vykonatelný exekuční titul umožňuje vymáhat pohledávku prostřednictvím soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce prováděné soudním exekutorem. Vymáhání pohledávek prostřednictvím soudního exekutora je obvykle rychlejší než prostřednictvím soudního výkonu rozhodnutí, protože exekutor je finančně zainteresován na výsledku exekuce. Z finančního hlediska je levnější cestou soudní výkon rozhodnutí, protože exekutor může od věřitele vyžadovat přiměřenou zálohu na náklady exekučního řízení, která se v případě zastavení exekuce pro nedostatek majetku povinného započte na úhradu paušálně určených nebo účelně vynaložených výdajů exekutora, které uhradí věřitel. Exekuční řízení je zahájeno návrhem oprávněného k nařízení exekuce adresovaným soudnímu exekutorovi, který požádá soud o pověření k provedení exekuce. Dle usnesení soudu o nařízení exekuce vydá soudní exekutor exekuční příkaz k provedení exekuce.

Vymáhání pohledávky v insolvenčním řízení

Insolvenční řízení se řídí zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a jeho způsobech řešení, ve znění pozdějších předpisů, který je účinný od 1. 1. 2008.

Účastníky insolvenčního řízení jsou dlužník, věřitelé a procesní subjekty (státní zastupitelství, insolvenční soud a insolvenční správce).

Insolvenční zákon definuje úpadek, který již reálně nastal, jako platební neschopnost nebo předlužení.

Stanoví podmínky úpadku ve formě platební neschopnosti:

- existují dva věřitelé a dva nezávislé splatné závazky,
- závazky jsou alespoň 30 dní po splatnosti, které dlužník není schopen uhradit,
- jsou reálně 4 právní domněnky neschopnosti hradit závazky dlužníkem,
- dlužník nesplní povinnost předložit seznamy majetku, závazků a zaměstnanců,
- nemožnost domoci se uspokojení exekucí,
- dlužník není schopen uhradit podstatnou část svých závazků,
- závazky jsou více než 3 měsíce po splatnosti.

Úpadek ve formě předlužení může nastat u dlužníka, který je právnickou osobou a má závazky, které převyšují jeho majetek.

Současně dává insolvenční zákon možnost dlužníkovi předem řešit i hrozící – očekávaný úpadek, kdy lze očekávat, že nebude schopen splnit převážnou část svých závazků (závazky začnou převyšovat majetek dlužníka).

Insolvenční řízení je zahájeno na návrh dlužníka nebo na návrh věřitele, který má za dlužníkem splatnou pohledávku (k návrhu věřitel připojí přihlášku své pohledávky). Insolvenční soud zveřejní návrh v insolvenčním rejstříku. Po zahájení insolvenčního řízení se musí dlužník zdržet nakládání s majetkem. V insolvenčním řízení věřitelé uplatňují své nároky přihláškou pohledávky ve stanovených lhůtách. Pokud insolvenční soud zjistí, že dlužník splňuje podmínky úpadku, vydá usnesení o úpadku dlužníka a v některých případech rozhodne způsobu řešení úpadku dlužníka:

- konkursem, který je likvidačním řešením úpadku a u právnických osob vede k jejich zániku (pohledávky věřitelů jsou poměrným způsobem uspokojeny z výnosu z výnosu z prodeje majetku dlužníka),

- reorganizací, kdy dochází k postupnému uspokojování pohledávek věřitelů na základě schváleného reorganizačního plánu při zachování provozu podniku (reorganizace není likvidačním řešením úpadku),
- oddlužení, které se využívá u osob, které nejsou podnikateli.

Příklad 1:

Pohledávka – poskytnutí služby (zpracování projektové dokumentace). Pohledávka vznikla dne 20. 12. 2013, kdy byla vystavena faktura se splatností dne 31. 12. 2013 na částku 342 478 Kč včetně DPH. Do konce roku 2013 nebyla uhrazena.

Rok 2014 - pohledávka byla částečně uhrazena ve výši 242 478 Kč, v účetní závěrce k 31. 12. 2014 byl v účetnictví společnosti vykázán nedoplatek ve výši 100 000 Kč, který byl po splatnosti 12 měsíců. Účetní jednotka proto přistoupila k tvorbě opravné položky. Vzhledem k tomu, že se jedná o pohledávku, která vznikla do 31. 12. 2013, řídí se případné uplatnění daňově účinné opravné položky zněním ZOR platným do 31. 12. 2013. Rozvahová hodnota pohledávky je vyšší než 200 000 Kč, a proto lze daňově účinnou opravnou položku vytvářet pouze za podmínky, že ve vztahu k pohledávce bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, kterého se poplatník řádně účastní. Tato podmínka nebyla v roce 2014 splněna. Z tohoto důvodu přistoupila účetní jednotka pouze k tvorbě daňově neúčinné opravné položky ve výši 50 % z částky 100 000 Kč, tj. v celkové hodnotě 50 000 Kč.

Rok 2015 - pohledávka byla dne 23. 2. 2015 částečně uhrazena ve výši 30 000 Kč, nedoplatek byl na účtu 311 k 31. 12. 2015 vykázán ve výši 70 000 Kč. S ohledem na pokračující jednání s dlužníkem a s přihlédnutím k částečné úhradě pohledávky se hodnota vytvořené opravné položky nezměnila a ani se nepřistoupilo k právním krokům k zahájení vymáhání pohledávky. Částečnou úhradou pohledávky došlo ze strany dlužníka ke konkludentnímu uznání dluhu, které zlepšilo postavení věřitele při případném budoucím vymáhání dluhu, protože dochází k započetí běhu nové promlčecí lhůty. Nová promlčecí lhůta je 10letá a běží ode dne, kdy k uznání dluhu došlo, tzn. v uvedeném případě od 23. 2. 2015. Pokud by k uznání dluhu nedošlo nebo by nebylo ve věci pohledávky zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, došlo by k promlčení nároku věřitele na plnění z pohledávky po uplynutí 4 let od splatnosti pohledávky (u pohledávek vzniklých od 1. 1. 2014 je obecná promlčecí lhůta stanovena zákonem na 3 roky).

Rok 2016 - pohledávka (nedoplatek) nebyla k 31. 12. 2016 uhrazen – proběhla osobní jednání k zajištění jejího proplacení, jiné způsoby k vymáhání nebyly uplatněny. Vykázání pohledávky v rozvaze zůstalo beze změny.

Rok 2017 - pohledávka - nedoplatek ve výši 70 000 Kč nebyl k 31. 12. 2017 uhrazen. Účetní jednotka vytvořila daňově neúčinnou opravnou položku ve výši 20 000 Kč. Celková hodnota vytvořené opravné položky se rovná hodnotě neuhrazené pohledávky tj. 70 000 Kč. V dalším období se budou ze strany společnosti analyzovat a zvažovat další kroky k zajištění vymožení pohledávky (viz tabulka 4.1).

Tabulka 4.1 Vyhodnocení tvorby opravné položky k pohledávce z hlediska účetnictví

Období	Text	Kč	Má dáti	Dal	Změna	Výsledek hospodaření
2013	Vznik pohledávky	342 478	311	602	A+ P+	+ 342 478
2014	Úhrada pohledávky (částečná)	242 478	221	311	A+ A-	-
2014	Tvorba opravné položky (daňově neúčinné)	50 000	559/20	391/20	A- P-	- 50 000
2015	Úhrada pohledávky (částečná)	30 000	221	311	A+ A-	-
2016	-	-	-	-	-	-
2017	Tvorba opravné položky (daňově neúčinné)	20 000	559/20	391/20	A- P-	- 20 000

Pozn.: A+/- aktiva se zvyšují/snižují, P+/- pasiva se zvyšují/snižují. Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení možnosti tvorby opravné položky k pohledávce z daňového hlediska

Daňově účinnou opravnou položku nelze vytvořit, protože z hlediska okamžiku vzniku uvedené pohledávky se možnost její tvorby posuzuje podle ZOR účinného do 31. 12. 2013, který u pohledávek nad 200 000 Kč podmiňuje jejich tvorbu (na rozdíl od ZOR účinného od 1. 1. 2014) zahájením soudního, insolvenčního nebo správního řízení s aktivní účastí věřitele, ke kterému do 31. 12. 2017 nedošlo.

Analýza a návrh postupu pro období od 1. 1. 2018

- 1) Neuhrazená pohledávka vůči dlužníkovi (IČ 612471380) je k 1. 1. vykázána ve výši 70 000 Kč, věřitel současně neeviduje vůči dlužníkovi žádný závazek.
- 2) Na základě veřejně přístupných dat zveřejněných na webových stránkách Ministerstva financí (data databáze ARES Administrativní registr ekonomických subjektů, <http://www.info.mfcr.cz/ares/ares.html.cz>) byla provedena k 30. 4. 2018 analýza aktuální situace dlužníka s následujícím zjištěním:
 - v evidenci listin Veřejného rejstříku a Sbírky listin jsou založeny dva exekuční příkazy z roku 2014 a roku 2015 v úhrnu na částku 25 000 000 Kč,
 - dále je založena účetní závěrka dlužníka za rok 2012 (účetní závěrky za další období nejsou zveřejněny), ze které jsou zřejmé následující skutečnosti:
 - dlužník byl k 31. 12. 2012 předlužen, kdy úhrn závazků v objemu cca 13 143 000 Kč je vyšší než majetek účetní jednotky v objemu cca 6 473 000 Kč,
 - objem pohledávek dosáhl částky 305 000 Kč,
 - základní kapitál společnosti vykazuje zápornou hodnotu.
- 3) Dlužník není evidován v insolvenčním rejstříku a v evidenci úpadců vedené Ministerstvem spravedlnosti ČR,
- 4) Zástupci společnosti dlužníka s věřitelem stále částečně komunikují a do doby vzniku pohledávky nebyly vztahy se společností problémové.

Z uvedeného rozboru je zřejmé, že dlužník má s vysokou mírou pravděpodobnosti finanční problémy (je předlužen), které přetrvávají i v dalších účetních obdobích. V danou chvíli nemá věřitel k dispozici informace k průběhu, resp. k výsledkům výše uvedených exekučních řízení. Dle dostupných informací ve vztahu k dlužníkovi neprobíhá insolvenční řízení a v databázových evidencích (rejstřících) není vykázán úpadek dlužníka.

Na základě uvedeného zjištění lze doporučit přímé jednání s věřitelem nebo jednání prostřednictvím mediátora a to zejména s přihlédnutím k následujícím skutečnostem:

- dlužník s věřitelem částečně komunikoval a komunikuje,
- pohledávka byla částečně uhrazena ve splátkách (k čemuž dopomohla i osobní komunikace mezi dlužníkem a věřitelem),
- aktuální dlužná částka je ve výši 70 000 Kč, což je částka ve srovnání s částkami vymáhanými v evidovaném exekučním řízení nesrovnatelně nižší,
- pohledávka není promlčena a částečnou splátkou došlo ke konkludentní uznání a tím k prodloužení běhu promlčecí lhůty o 10 let,
- náklady na případné soudní vymožení pohledávky (odměna právníka, poplatky) by se v úhrnu mohly blížit k výši dlužné částky.

Současně je nutné sledovat v insolvenčním rejstříku, zda ve vztahu k dlužníkovi nebylo zahájeno insolvenční řízení a nevznikla tak možnost k přihlášení neuhrazené pohledávky. Vyvolání samostatného soudního řízení se na základě zjištěných informací nejeví jako výhodné zejména z hlediska efektivnosti. Je totiž pravděpodobné, že dlužná částka ve výši 70 000 Kč, která by byla vymáhána, by mohla být i nižší než výdaje spojené se soudním řízením a právním zastoupením věřitele. Současně je třeba počítat i s tím, že dlužná částka by nemusela být vymožena v plné výši.

Z hlediska účetnictví bude nadále pohledávka analyticky vedena na účtu 311 do okamžiku její plné úhrady, rozhodnutí účetní jednotky o odpisu pohledávky nebo jejího promlčení.

Z daňového hlediska může být daňově účinná opravná položka vytvořena v okamžiku přihlášení pohledávky do případného insolvenčního řízení ve výši 100 % dlužné částky, protože od splatnosti pohledávky proběhlo více než 36 měsíců.

Příklad 2:

Pohledávka – poskytnutí služby (zpracování projektové dokumentace). Pohledávka vznikla dne 25. 06. 2013, kdy byla vystavena faktura se splatností dne 01. 07. 2013 na částku 39 930 Kč včetně DPH (viz příloha č. 1). Do konce roku 2013 nebyla uhrazena.

Rok 2013 – byla vytvořena daňově neúčinná opravná položka ve výši 50 % hodnoty pohledávky, tj. ve výši 19 965 Kč. Proběhlo přímé jednání s dlužníkem s příslibem úhrady pohledávky do konce roku 2013.

Rok 2014 – k úhradě pohledávky do 31. 12. 2014 nedošlo. Byla vytvořena daňově účinná opravná položka. Vzhledem k tomu, že se jedná o pohledávku v okamžiku vzniku s rozvahovou hodnotou nižší než 200 000 Kč a doba po splatnosti pohledávky je delší než 6 měsíců, byla vytvořena daňově účinná opravná položka ve výši 20 % tj. 7 986 Kč. Dále byla vytvořena daňově neúčinná opravná položka ve výši 10 % tj. 3 993 Kč. Celkový stav opravných položek k pohledávce byl k rozvahovému dni ve výši 80 % = 31 944 Kč.

Rok 2015 – i když proběhlo opakované jednání s dlužníkem, k úhradě pohledávky do 31. 12. 2015 nedošlo. Byla vytvořena daňově neúčinná opravná položka z hodnoty pohledávky ve výši 20 % tj. 7 986 Kč. Celkový stav opravných položek k pohledávce byl k rozvahovému dni ve výši 100 % = 39 930 Kč.

Rok 2016 – stav opravných položek se nezměnil, proběhly konzultace s právníkem.

Rok 2017 – vzhledem k tomu, že od 2. 7. 2017 by došlo k promlčení pohledávky, rozhodla se společnost před datem promlčení opravnou položku zrušit a pohledávku odepsat. K promlčeným pohledávkám nelze uplatnit daňově účinnou opravnou položku a následně daňově účinný odpis pohledávky – nebyly by dodrženy podmínky dle § 24, odst. 2 písm. y) ZDP.

Vyhodnocení tvorby opravné položky k pohledávce z hlediska účetnictví

Období	Text	Kč	Má dátí	Dal	Změna	Výsledek hospodaření
2013	Vznik pohledávky	39 930	311	602	A+ P+	+ 39 930
	Tvorba opravné položky (daňově neúčinné – 50 %)	19 965	559/10	391/10	A- P-	- 19 965
2014	Tvorba opravné položky (daňově neúčinné – 10 %)	3 993	559/10	391/10	A- P-	- 3 993
	Tvorba opravné položky (daňově účinné 20 % z hodnoty)	7 986	558/10	391/10	A- P-	- 7 986
2015	Tvorba opravné položky (daňově neúčinné – 20 %)	7 986	559/10	391/10	A- P-	- 7 986
2017	Zrušení daňově účinné opravné položky	7 986	391/10	558/10	A- P+	+ 7 986
	Zrušení daňově neúčinné opravné položky	31 944	391/10	559/10	A- P+	+ 31 944
	Odpis pohledávky (daňově uznatelný)	7 986	546/10	311	A- P-	- 7 986
	Odpis pohledávky (daňově neuznatelný)	31 944	546/90	311	A- P-	- 31 944

Pozn.: A+/- aktiva se zvyšují/snižují, P+/- pasiva se zvyšují/snižují. Zdroj: vlastní zpracování

Opravná položka k z účetního hlediska ovlivnila vykázaný výsledek hospodaření v účetní závěrce v jednotlivých letech (2014-2017). V kumulovaném součtu za uvedené období byl vliv proučtovaného výnosu (účet 602 v roce 2014) postupně kompenzován (2014-2017) nákladem ve stejné výši z proučtování opravné položky (účet 558 a účet 559) a následným odpisem pohledávky v roce 2017 (účet 546) - tímto způsobem tak byl vliv nezaplacené pohledávky z roku 2013 na výsledek hospodaření v kumulované hodnotě za období 2013-2017 plně eliminován.

Vyhodnocení možnosti tvorby opravné položky k pohledávce z daňového hlediska

V roce 2014 byla vytvořena daňově účinná opravná položka ve 20 % z rozvahové hodnoty pohledávky v okamžiku jejího vzniku. Podmínky ZOR platné do 31. 12. 2013 – na rozdíl od podmínek platných od 1. 1. 2014 – umožňují u pohledávek v této hodnotě pokračovat v další tvorbě daňově účinných opravných položek v závislosti na době po splatnosti jen při zahájení soudního, rozhodčího nebo správního řízení ve věci uvedené pohledávky, kterého se věřitel řádně účastní. Vzhledem k výši pohledávky v porovnání se očekávanými náklady, které by při účasti na řízení vznikly a blížily by se rozvahové

hodnotě pohledávky, se věřitel rozhodl v roce 2017 dále nepokračovat v krocích vedoucích k zaplacení pohledávky a pohledávku odepsat. Uvedenou skutečnost tak společnost (věřitel) strpěla jako jeden z aspektů podnikatelského rizika spojeného s podnikáním.

Příklad 3:

Během odborné praxe bylo zjištěno, že společnost – s předmětem činnosti v oblasti architektury, zpracování studií a projektových dokumentací - zadala v roce 2014 výrobu knihy, která zpětně mapovala její činnost, tj. zpracované projektové dokumentace s vizualizací resp. s fotodokumentací již realizovaných projektů od roku 2012 do roku 2014. Kniha vydaná v počtu 250 ks byla zpracována a dodána společnosti v roce 2015. Bylo rozhodnuto, že knihy budou využity částečně pro prodej zájemcům jako zboží a částečně jako reklamní a propagační materiál, který bude rozdáván při příležitosti výstav, jednání s potenciálními zákazníky apod. V tomto smyslu bylo 70 % knih zaúčtováno na sklad jako propagační a reklamní materiál a 30 % knih, která bude určena k prodeji byla zaúčtována jako zboží na sklad. V roce 2017 byla vydaná nová kniha, která opět zpětně mapovala činnost společnosti a představila projekty s vizualizací resp. s fotodokumentací u realizovaných projektů komplexně od roku 2012 do roku 2016. Kniha vydaná v roce 2015 obsahuje projekty z let 2012-2014 a kniha vydaná v roce 2017 obsahuje cca z 80 % stejné projekty z let 2012 - 2014 a navíc nově i projekty z let 2015-2017. Opět byla část knih vyčleněna jako propagační materiál a část knih jako zboží.

Z uvedeného je zřejmé, že část knih vydaných v roce 2015, které jsou určeny k prodeji a obsahující převážně projekty z období 2012-2014 nebudou již tak žádané jako knihy z roku 2017, které mapují hlavní projekty za celé období 2012-2016. Do budoucna ovšem není vyloučeno, že se zájem o knihy vydané v roce 2015 opět zvýší s ohledem na pozici společnosti na trhu, na rozšíření klientely a na prestiži jednatele společnosti v odborných kruzích.

Z tohoto důvodu se v roce 2018 zvažuje vytvoření opravné položky k zásobám části knih vydaných v roce 2015 a určených k prodeji nebo o jejich převedení do zásob reklamního a propagačního materiálu.

V uvedeném příkladu se musí zvážit vytvoření opravné položky z důvodu předpokládaného dočasného snížení hodnoty části aktiv – zásob (zboží) společnosti. Bylo

navrženo snížit prodejní hodnotu zásob u knih vydaných v roce 2015 a určených k prodeji. Prodejní hodnota knih (zboží) tak bude nižší než pořizovací cena a byla propočtena ve výši 60 % pořizovací ceny. O zásobách zboží účtuje společnost způsobem B.

Vyhodnocení tvorby opravné položky k zásobám zboží z hlediska účetnictví

Období	Text	Kč	Má dáti	Dal	Změna	Výsledek hospodaření
2018	Počáteční stav zásob zboží (kniha vydaná v roce 2015)	70 000	132	-	-	-
	Tvorba opravné položky ve výši 40 % pořizovací ceny zásob zboží (daňově neúčinné)	28 000	559	196	A- P-	- 28 000
	Prodej zboží - vystavení faktury	30 000	311	601	A+ P+	+ 30 000
	Zaplacení faktury za prodej zboží	30 000	221	311	A+ A-	-
2019 (oživení poptávky po zboží)	Zrušení opravné položky k zásobám zboží	28 000	196	559	A+ P+	+ 28 000
	K 31.12. - převod počátečního stavu zboží	70 000	5xx	132	P- A-	- 70 000
	K 31.12. - převod konečného stavu zboží na základě inventarizace	40 000	132	5xx	A+ P+	+ 40 000

Pozn.: A+/- aktiva se zvyšují/snižují, P+/- pasiva se zvyšují/snižují. Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení tvorby opravné položky k zásobám zboží z daňového hlediska

Opravná položka k zásobám je daňově neúčinná bez vlivu na základ daně podle ZDP.

Vyhodnocení tvorby opravných položek (s přihlédnutím k poznatkům z odborné praxe)

Na základě analýzy využití opravných položek v rámci zpracování výše uvedených příkladů č. 1-3 z odborné praxe a poznatků získaných při zpracování bakalářské práce lze pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, specifikovat následující základní metodická doporučení:

- k opravným položkám daňově neúčinným
 - z důvodu dodržení účetní zásady opatrnosti, věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví inventarizací resp. průběžně sledovat a analyzovat aktuální hodnotu aktiv (majetku) účetní jednotky s případným následným proúčtováním dočasného (přechodného) snížení hodnoty majetku účetní jednotky

prostřednictvím opravné položky ovlivňující vykázaný výsledek hospodaření účetní jednotky,

- v rámci inventarizace nebo podle potřeby i průběžně vyhodnocovat hodnotu vytvořené opravné položky a na základě aktuálního stavu hodnoty majetku řádně proúčtovat případné zvýšení nebo snížení hodnoty opravné položky,
 - opravné položky sledovat v účetnictví podle jednotlivých druhů majetku (aktiv) nejen na syntetických, ale podle potřeby i na samostatných analytických účtech (zejména u opravných položek k pohledávkám),
 - stanovit vnitřním účetním předpisem podmínky pro tvorbu opravné položky z časového hlediska a způsob propočtu její hodnoty,
 - v rámci přílohy k účetní závěrce uvést informaci k tvorbě opravných položek.
- k pohledávkám a daňově účinným opravným položkám
 - v rámci evidence pohledávek z předmětu účetní jednotky důsledně sledovat a průběžně hodnotit plnění pohledávek proúčtovaných ve výnosech účetních jednotek, jejichž vznik ovlivnil účetní výsledek hospodaření a plnění následných daňových povinností tj. výši základu daně pro výpočet daně z příjmu resp. stanovení povinnosti účetní jednotky z hlediska daně z přidané hodnoty (odvod daně z přidané hodnoty na výstupu),
 - u pohledávek nabytých postoupením vzniklých po 1. 1. 2014 je nutné rozlišovat mezi pohledávkami vlastními a pohledávkami nabytými postoupením (s rozvahovou hodnotou vyšší než 200 000 Kč), protože od 1. 1. 2014 se u nich tvoří podle § 8a ZOR opravné položky odlišným způsobem než u pohledávek vlastních,
 - u pohledávek, které nebyly uhrazeny do data splatnosti, průběžně testovat splnění zákonných podmínek stanovených v ZOR pro tvorbu daňově účinných opravných položek z hlediska doby po splatnosti i hodnotového hlediska a při jejich splnění přistoupit k jejich tvorbě v souladu se zákonem,
 - vést evidenci daňově účinných opravných položek podle jednotlivých pohledávek prostřednictvím samostatných analytických účtů a daňově neúčinných opravných položek tak, aby úhrnná hodnota všech účetně vykázaných opravných položek k jednotlivé pohledávce nebyla vyšší než rozvahová hodnota pohledávky (brutto) v účetnictví a to dodržet i v situaci, kdy ze strany odběratele došlo k částečné úhradě pohledávky,

- při sledování neuhrazených výnosových pohledávek zajistit, aby nedošlo k promlčení pohledávek (u jednotlivých pohledávek evidovat všechny úkony s vlivem na běh promlčecí lhůty resp. je provádět tak, aby došlo k jejímu prodloužení),
- při odpisu pohledávky, u které byly vytvořeny daňově účinné opravné položky při splnění zákonných podmínek dle ZOR, uplatnit možnost daňově účinného odpisu pohledávky při dodržení § 24 odst. 2) písm. y,
- u pohledávek, které jsou předmětem insolvenčního řízení, testovat možnost opravy výše daně z přidané hodnoty, která byla odvedena věřitelem při vzniku pohledávky, tzn. možnost vrácení odvedené daně z přidané hodnoty finančním úřadem na účet věřitele.

Způsobem k zajištění přesné evidence pohledávek po splatnosti vč. evidence následných kroků při tvorbě opravných položek a vymáhání zaplacení pohledávky může být zavedení tzv. evidenční karty pohledávky po splatnosti (dále jen „karta“), která bude obsahovat další údaje nad rámec běžně vedené knihy pohledávek účetní jednotky. Karta bude vytvořena k nezaplacené pohledávce po datu její splatnosti. Výběr pohledávek pro zařazení do evidence prostřednictvím karty lze limitovat rozvahovou hodnotou pohledávky resp. splněním dalších kritérií podle vlastního rozhodnutí účetní jednotky (vnitřního předpisu).

Údaje obsažené v kartě budou průběžně aktualizovány, což umožní účetní jednotce operativně a ve vzájemných souvislostech sledovat všechny změny ve vztahu k nezaplacené pohledávce. Kartu lze vypracovat v prostředí programu MS Excel, které zajistí nejen průběžné sledování a aktualizaci potřebných informací k pohledávce ale i současně dále umožní prostřednictvím nadefinovaných funkcí a použitých vzorců (viz příloha č. 2):

- propočítat počet zbývajících dní do promlčení pohledávky a tím iniciovat případné kroky, které by vedly k přerušení běhu promlčecí lhůty,
- upozornit na data (např. po uplynutí 6 resp. 12 měsíců od data splatnosti pohledávky), kdy lze zpravidla přistoupit k tvorbě daňově neúčinných opravných položek (tyto data si může účetní jednotka stanovit individuálně prostřednictvím interní účetní směrnice),
- upozornit na data, kdy lze vytvořit daňově účinné opravné položky podle ZOR vč. kontroly podmínek pro jejich uplatnění,

- propočít celkovou hodnotu daňově účinných a daňově neúčinných opravných položek ve vztahu k rozvahové hodnotě pohledávky s průběžnou kontrolou, zda při jejich součtu nedochází u dané pohledávky k překročení její rozvahové brutto hodnoty,
- mapovat historii tvorby opravných položek po celou dobu jejich existence,
- poskytnout ve věci opravných položek a evidence pohledávek po splatnosti základní informace pro zpracování přílohy v rámci účetní závěrky účetní jednotky,
- průběžně analyzovat (v předem definovaných časových intervalech) na základě dostupných veřejných informací situaci dlužníka tak, aby např. při zahájení insolvenčního řízení nedošlo k promeškání přihlášky pohledávky ve stanovené lhůtě,
- připravit z karty základní podklady a informace pro případné právní zastoupení věřitele ve věci vymáhání pohledávky prostřednictvím mimosoudního, soudního, rozhodčího nebo insolvenčního řízení.

Přílohou karty mohou být ve vztahu k evidované pohledávce elektronické kopie dalších dokumentů (smlouva s odběratelem vč. případných dodatků, splátkový kalendář uzavřený s dlužníkem, účetní doklad (faktura), informativní výpisy z veřejně dostupných databází a registrů ve vztahu k dlužníkovi, přihláška pohledávky k insolvenčnímu řízení, exekuční příkazy, soudní podání, soudní rozhodnutí, zápis z jednání s dlužníkem při pokusu o mimosoudní vyrovnání apod.).

5 Závěr

Oblast opravných položek ve vztahu k majetku účetní jednotky a postupů pro jejich uplatnění v praxi vyžaduje u účetní jednotky vysoké nároky na přesnou a úplnou účetní evidenci majetku s důrazem zejména na oblast pohledávek. Tvorbu opravných položek k pohledávkám, na rozdíl od ostatních aktiv účetní jednotky, je nutné analyzovat nejen z účetního, ale i z daňového a právního hlediska. Tato hlediska se vzájemně prolínají při hledání optimálního postupu pro tvorbu opravných položek k pohledávkám.

Účetní jednotka jako věřitel je vždy primárně vedena snahou zajistit plnou úhradu pohledávky od dlužníka a souběžně – v případě neúspěchu při vymáhání dlužné částky – je vedena snahou prostřednictvím dalších – právních kroků v maximální výši eliminovat dopad neuhrazené pohledávky do daňových povinností účetní jednotky. Právě v této situaci se projevuje spojení právního a daňového hlediska při tvorbě opravných položek, které je následně z účetního hlediska průběžně zobrazováno (proúčtováno) v účetnictví a vykázáno v účetní závěrce.

Bakalářská práce vyhodnocuje proces tvorby opravných položek k majetku účetní jednotky při zohlednění účetního hlediska s důrazem na oblast pohledávek, kde se navíc zohledňuje hledisko daňové a právní, nejen v teoretické rovině ale i na příkladech z odborné praxe. Bylo zpracováno metodické doporučení pro danou oblast vč. návrhu evidenční karty pohledávky pro sledování pohledávek po splatnosti s tvorbou opravných položek ve vzájemných právních, účetních a daňových souvislostech. Námětem pro další práci by mohlo být konkrétní zpracování elektronické aplikace (karty) v programovém prostředí MS Excel pro sledování pohledávek po splatnosti, která by vycházela ze schématu navrženého v bakalářské práci (viz příloha č. 2) včetně následného využití na konkrétních příkladech z praxe.

Seznam použité literatury

Odborná kniha

BĚHOUNEK, Pavel. *Společnost s ručením omezeným 2016 – prakticky včetně účetnictví a daní*. 12. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 368 s. ISBN 978-80-7554-037-9.

DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.

HNÁTEK, Miloslav a David ZÁMEK. *Daňové a nedaňové náklady*. Praha: ESAP, 2016. 230 s. ISBN 978-80-905899-2-6.

KOCH, Jiří. *Účetní závěrka podnikatelů za rok 2017*. Český Těšín: PORADCE, 2017. ISBN 978-80-7365-388-0.

PILAŘOVÁ, Ivana. *Účetní a daňové případy řešené v s. r. o..* 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 184 s. ISBN 978-80-7552-153-8.

Elektronické dokumenty a ostatní

MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášek č. 500/2002 Sb., č. 501/2002 Sb., č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů* [online]. MFCR, 2018 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/ucetnictvi-a-ucetnictvi-statu/ucetni-reforma-verejnych-financi-ucetnic/pravni-predpisy/platne-ceske-ucetni-standardy/2018>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk 1120/0: Vládní návrh insolvenčního zákona* [online]. PSP [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1120&CT1=0>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk 371: Novela zákona o rozhodčím řízení* [online]. PSP [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>

Vyhláška č. 410/2009, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 133.

Vyhláška č. 500/2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 174.

Zákon č. 182/2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 62.

Zákon č. 19/2012, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 5.

Zákon č. 235/2004 o dani z přidané hodnoty. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 78.

Zákon č. 563/1991 o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 107.

Zákon č. 593/1992 České národní rady o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 119.

Zákon č. 596/1992 České národní rady o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 117.

Zákon č. 89/2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33.

Zákon č. 99/1963 občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1963, částka 56.

Seznam zkratek

ČÚS	České účetní standardy
DHM	dlouhodobý hmotný majetek
DHNM	dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	občanský zákoník
VPOD	vyhláška č. 500/2002 Sb., pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví
ZDP	zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZDPH	zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
ZOR	zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zajištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZÚ	zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. 5. 2018

.....
Marie Uhlíková

Seznam příloh

Příloha č. 1 Faktura zakládající vznik pohledávky

Příloha č. 2 Evidenční karta pohledávky po splatnosti